

Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Факультет обліку і фінансів
Кафедра обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною
безпекою

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
В ЕКЗАМЕНАЦІЙНІЙ КОМІСІЇ:

В.о.завідувача кафедри,
к. е. н., доцент

_____ **Ольга ГУБАРИК**
« ____ » _____ **2024 р.**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на тему: «Удосконалення обліково-аналітичного забезпечення
управління кредиторською заборгованістю в контексті фінансово-
економічної безпеки підприємства»

Освітньо-професійна програма «Управління фінансово-економічною
безпекою»
Спеціальність 073 «Менеджмент»
Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Здобувач

Роман ЄРМІЛОВ

Науковий керівник,

к.е.н, доцент
науковий ступінь, посада

Олександр ТКАЧЕНКО

ДНПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет: Обліку і фінансів

Кафедра: Обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою

Освітньо-професійна програма: «Управління фінансово-економічною безпекою»

Спеціальність: 073 «Менеджмент»

Рівень вищої освіти: Магістр

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри

_____ **Ольга ГУБАРИК**

« ____ » _____ 2024р.

ЗАВДАННЯ

_____ **Срмілову Роману Вікторовичу**

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: «Удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління кредиторською заборгованістю в контексті фінансово-економічної безпеки підприємства»

Науковий керівник: Ткаченко Олександр Сергійович, к.е.н.

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по ДДАЕУ від « ____ » _____ 20__ року № _____

2. Термін подання здобувачем роботи: 13 грудня 2024 року.

3. Вихідні дані до роботи: Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Податковий кодекс України, Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання», Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 37 «Забезпечення, непередбачені зобов'язання та непередбачені активи», річні звіти товариства з обмеженою відповідальністю «ДЕЛЬМАР ТАУН», дані аналітичного та синтетичного обліку.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити). 1. Теоретико-методичні засади управління кредиторською заборгованістю в системі забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства . 2. Обліково-аналітичного забезпечення управління кредиторською заборгованістю в контексті фінансово-економічної безпеки підприємства 3. Оптимізація обліково-аналітичного забезпечення управління кредиторською заборгованістю в контексті фінансово-економічної безпеки підприємства

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень). Класифікація кредиторської заборгованості. Етапи аналізу кредиторської та дебіторської заборгованості. Значення інтегрованого показника фінансового стану ТОВ ДЕЛЬМАР ТАУН». Схема областей економічної безпеки ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН». Оборотно-кредиторської заборгованості в ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН». Динаміка тривалості оборотно-кредиторської заборгованості в ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН». Система управління кредиторською заборгованістю ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН» для забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства. Динаміка зміни розміру кредиторської заборгованості ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН». Механізм управління кредиторської заборгованістю в ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН». Процес контролінгу.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 15 лютого 2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Теоретико-методичні засади управління кредиторською заборгованістю в системі забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства	Лютий - Березень 2024	Виконано
2	Фінансово-економічна характеристика підприємства	Квітень - Травень 2024	Виконано
3	Оцінка існуючої системи управління фінансово-економічною безпекою підприємства	Червень – Липень 2024	Виконано
4	Обліково-аналітичного забезпечення управління кредиторською заборгованістю на підприємстві	Серпень - Вересень 2024	Виконано
5	Оптимізація обліково-аналітичного забезпечення управління кредиторською заборгованістю в контексті фінансово-економічної безпеки підприємства	Жовтень - Листопад 2024	Виконано
6	Висновки	Грудень 2024	Виконано
7	Оформлення дипломної роботи	Грудень 2024	Виконано

Здобувачка _____
(підпис)

Роман ЄРМІЛОВ
(прізвище та ініціали)

Науковий керівник _____
(підпис)

Олександр ТКАЧЕНКО
(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ	4
ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	9
1.1. Сутність, значення і класифікація кредиторської заборгованості підприємства	9
1.2. Методи управління кредиторською заборгованістю для забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства	15
1.3. Порядок виявлення та механізми управління кредиторською заборгованістю	22
Висновки до першого розділу	27
РОЗДІЛ 2. ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ В КОНТЕКСТІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	28
2.1. Фінансово-економічна характеристика підприємства	28
2.2. Оцінка існуючої системи управління фінансово-економічною безпекою підприємства	33
2.3. Обліково-аналітичного забезпечення управління кредиторською заборгованістю на підприємстві	37
Висновки до другого розділу	46
РОЗДІЛ 3. ОПТИМІЗАЦІЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ В КОНТЕКСТІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	48
3.1. Напрямки розвитку обліково-аналітичного управління кредиторської заборгованістю у метою забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства	48
3.2. Прогнозування та оптимізація рівня кредиторської заборгованості для забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства	50
3.3. Оптимізація управління кредиторської заборгованістю на підприємстві	53
Висновки до третього розділу	58
ВИСНОВКИ	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	62
ДОДАТКИ	68

РЕФЕРАТ

Тема: «Удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління кредиторською заборгованістю в контексті фінансово-економічної безпеки підприємства»

Кваліфікаційна робота викладена на 68 сторінках машинописного тексту та містить 7 таблиць, 10 рисунків, 7 формул, 59 літературних джерел та 7 додатків.

Об'єкт дослідження є процес обліково-аналітичного забезпечення управління кредиторською заборгованістю.

Предмет дослідження є теоретичні та методичні проблеми, пов'язані з удосконаленням обліково-аналітичного забезпечення управління кредиторською заборгованістю в контексті фінансово-економічної безпеки підприємства.

Метою роботи є вивчення ролі та динаміки руху кредиторської заборгованості в контексті фінансово-економічної безпеки підприємства, виявлення основних проблем управління кредиторською заборгованістю та надання на основі аналізу сучасних концепцій фінансового менеджменту пропозицій щодо його вдосконалення, що передбачають певне зниження інших операційних витрат при оптимізації фінансових ризиків

Методи дослідження. В основі дослідження лежить діалектичний метод, який передбачає вивчення економічних явищ та процесів у їх взаємозв'язку та розвитку. Крім того, при проведенні дослідження використовувалися такі загальнонаукові методи, як дедукція та індукція, аналіз та синтез, абстрагування, ідентифікація та систематизація, спостереження, формалізація. У дослідженні застосовувався системний та порівняльний аналіз, економічний та статистичний аналіз, експертний метод. У роботі використовувалися табличні та графічні інструменти подання результатів дослідження.

Визначено сутність, значення і класифікацію кредиторської заборгованості підприємства. Проаналізовано фінансово-економічну характеристику підприємства. Досліджено обліково-аналітичне забезпечення управління кредиторською заборгованістю на підприємстві. Окреслено напрямки розвитку обліково-аналітичного управління кредиторської заборгованістю у метю забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства. Здійснено прогнозування та оптимізацію рівня кредиторської заборгованості для забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства. Вивчено оптимізацію управління кредиторської заборгованістю на підприємстві.

КЛЮЧОВІ СЛОВА

АНАЛІЗ, ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ОБЛІК, КРЕДИТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ, ДЕБІТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ, ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА, ПРОЦЕС, ПІДПРИЄМСТВО.

ABSTRACT

Topic: "Improvement of Accounting and Analytical Support for Managing Accounts Payable in the Context of the Financial and Economic Security of the Enterprise"

The qualification paper is presented on 68 pages of typed text and includes 7 tables, 10 figures, 7 formulas, 59 literature sources, and 7 appendices.

The object of the study is the process of accounting and analytical support for managing accounts payable.

The subject of the study encompasses theoretical and methodological issues related to improving accounting and analytical support for managing accounts payable in the context of ensuring the financial and economic security of the enterprise.

The purpose of the study is to explore the role and dynamics of accounts payable in the context of the financial and economic security of the enterprise, identify key issues in managing accounts payable, and propose improvements based on modern financial management concepts. These proposals aim to reduce other operational expenses while optimizing financial risks.

Research Methods. The research is based on the dialectical method, which involves studying economic phenomena and processes in their interrelation and development. Additionally, general scientific methods were employed, including deduction and induction, analysis and synthesis, abstraction, identification, and systematization, as well as observation and formalization. The study utilized systematic and comparative analysis, economic and statistical methods, and expert evaluation. Tabular and graphical tools were also applied to present the research results.

The study defines the essence, significance, and classification of enterprise accounts payable. It analyzes the financial and economic characteristics of the enterprise, investigates the accounting and analytical support for managing accounts payable, and outlines directions for the development of accounting and analytical management of accounts payable to ensure the enterprise's financial and economic security. Forecasting and optimization of accounts payable levels were carried out to support the financial and economic security of the enterprise. Optimization strategies for managing accounts payable at the enterprise were also examined.

KEYWORDS:

ANALYSIS, SUPPORT, ACCOUNTING, ACCOUNTS PAYABLE, ACCOUNTS RECEIVABLE, FINANCIAL AND ECONOMIC SECURITY, PROCESS, ENTERPRISE.

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Кредиторська заборгованість комерційних підприємств та інших суб'єктів господарювання, що ведуть підприємницьку діяльність виникає як через об'єктивні причини (заборгованість перед персоналом та бюджетом), викликаних безперервністю комерційної діяльності та календарним графіком платежів, так і суб'єктивними обставинами, обумовленими не лише відсутністю грошей на рахунку чи касі, а й бажанням скористатися відстроченням платежів (до настання штрафних санкцій) з метою економії процентів за банківськими кредитами.

Проблеми удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління кредиторською заборгованістю в контексті фінансово-економічної безпеки підприємства порушувалися у працях багатьох вітчизняних вчених економістів. Необхідно відзначити у зазначеній галузі роботи Білик М.Д., Бланк І. А., Бутинець Ф.Ф., Горецька Л.Л., Власова І. О., Войнаренко М. П., Голов С. Ф., Костюченко В. М., Іванілов О. С., Ключ Ю. І., Ковальчук І.В., Ткаченко Н.М., Цал-Цалко Ю.С. та інші.

Актуальність зазначеної проблеми, її науково-практична значимість і водночас недостатня розробленість у умовах визначили вибір теми дослідження, його мета і завдання.

Мета і завдання дослідження. Головною метою кваліфікаційної роботи є вивчення ролі та динаміки руху кредиторської заборгованості в контексті фінансово-економічної безпеки підприємства, виявлення основних проблем управління кредиторською заборгованістю та надання на основі аналізу сучасних концепцій фінансового менеджменту пропозицій щодо його вдосконалення, що передбачають певне зниження інших операційних витрат при оптимізації фінансових ризиків. Досягнення поставленої мети вимагало вирішення наступних завдань:

- визначити сутність, значення і класифікацію кредиторської

заборгованості підприємства;

- проаналізувати фінансово-економічну характеристику підприємства;

- дослідити обліково-аналітичне забезпечення управління кредиторською заборгованістю на підприємстві;

- окреслити напрямки розвитку обліково-аналітичного управління кредиторською заборгованістю у метю забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства;

- здійснити прогнозування та оптимізацію рівня кредиторської заборгованості для забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства;

- вивчити оптимізацію управління кредиторською заборгованістю на підприємстві.

Об'єктом дослідження є процес обліково-аналітичного забезпечення управління кредиторською заборгованістю.

Предметом дослідження. є теоретичні та методичні проблеми, пов'язані з удосконаленням обліково-аналітичного забезпечення управління кредиторською заборгованістю в контексті фінансово-економічної безпеки підприємства.

Методи дослідження. В основі дослідження лежить діалектичний метод, який передбачає вивчення економічних явищ та процесів у їх взаємозв'язку та розвитку. Крім того, при проведенні дослідження використовувалися такі загальнонаукові методи, як дедукція та індукція, аналіз та синтез, абстрагування, ідентифікація та систематизація, спостереження, формалізація. У дослідженні застосовувався системний та порівняльний аналіз, економічний та статистичний аналіз, експертний метод. У роботі використовувалися табличні та графічні інструменти подання результатів дослідження.

Наукова значущість дослідження полягає у розгляді теоретичних та організаційно-методичних проблем обліково-аналітичного забезпечення

кредиторської заборгованості та пов'язаних з цим фінансових ризиків, мають істотне значення для розвитку фінансово-економічної безпеки та розроблених пропозицій щодо підвищення ефективності управління кредиторською заборгованістю для підприємства, а саме:

удосконалено:

- систему управління кредиторською заборгованістю для забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства

набули подальшого розвитку:

- введення у систему управління підприємства служби контролінгу;

- механізму управління кредиторською заборгованістю на підприємстві.

Апробація результатів роботи. Основні положення та результати дослідження обговорювалися на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях. Найбільш суттєві положення та результати дослідження знайшли відображення у 2 публікаціях.

Практичне значення одержаних результатів. полягає в тому, що представлені в ній положення, теоретичні висновки та рекомендації розширюють теоретичну базу для вирішення проблеми управління кредиторською заборгованістю підприємств з урахуванням фінансово-економічної безпеки. Розроблений у роботі науково-методологічний матеріал може використовуватися керівниками та спеціалістами різноманітних організацій при удосконаленні обліково-аналітичного забезпечення управління кредиторською заборгованістю в контексті фінансово-економічної безпеки підприємства.

Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Робота викладена на 68 сторінках машинописного тексту та містить 7 таблиць, 10 рисунків, 7 формул, 59 літературних джерел та 7 додатків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність, значення і класифікація кредиторської заборгованості підприємства

Будь-яка організація, підприємство в процесі виробничої та збутової діяльності здійснює розрахунки із зовнішніми та внутрішніми контрагентами: постачальниками та споживачами, замовниками та підрядниками, з податковими органами, із засновниками (співучасниками), банками та іншими організаціями, зі співробітниками підприємства, іншими дебіторами та кредиторами.

Вихідним при розгляді проблем управління кредиторською заборгованістю є визначення сутності цього поняття. Аналіз української та зарубіжної економічної літератури дозволив виявити, що кредиторську заборгованість розрізняють у широкому та вузькому значенні слова.

Одна група авторів, розглядає кредиторську заборгованість у широкому значенні слова та визначає її як вартісну оцінку зобов'язань організації перед третіми особами, що виникла в процесі господарської діяльності та підлягають сплаті або стягнення у визначені терміни. До її складу входять короткострокові та довгострокові кредити банків (заборгованість за кредитами) та короткострокові поточні зобов'язання чи кредиторська заборгованість у вузькому значенні. Причому, за визначенням зобов'язання є «оформлені договором або які виникають із чинного законодавства цивільно-правові відносини між сторонами (особами), в силу яких одна сторона зобов'язана зробити на користь іншої сторони певні дії чи утриматися від вчинення певних дій».

Найбільш характерна для другої групи авторів думка відомого економіста, професора Бланка І.А., який розглядає: «кредиторську

заборгованість у складі позикового капіталу підприємства, а саме у складі його короткострокової частини, або називає внутрішньою кредиторською заборгованістю» [3]. Свою думку він пояснює тим, що погашення зобов'язань щодо цієї внутрішньої заборгованості провадиться у певні (встановлені) терміни у діапазоні від місяця, а нарахування коштів за різними видами цих рахунків – підприємством щодня (у міру здійснення поточних господарських операцій). А так як з моменту нарахування кошти, що входять до кредиторського складу заборгованості вже не є власністю підприємства, а лише використовуються ним до настання строку погашення зобов'язань, то своєму економічному змісту є різновидом позикового капіталу.

Узагальнена інформація, що до розкриття сутності «кредиторська заборгованість» наведена в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Визначення терміну «кредиторська заборгованість»

Автор(ри)	Визначення
Білик М.Д. [2]	«Матеріальні ресурси, не оплачені контрагентами, або готівка, що вилучена у підприємства»
Бутинець Ф.Ф., Горецька Л.Л. [7]	«Форма розрахунку за товари та послуги, придбані під час регулярно повторюваних операцій підприємства та використовувані для переробки (як сировина) або для подальшого перепродажу»
Власова І. О. [9]	«Сума заборгованості підприємства кредиторам на визначену дату»
Войнаренко М. П. [11]	«Сума боргів юридичних та фізичних осіб, що виникли внаслідок минулих подій і зафіксовані на певну дату»
Голов С. Ф., Костюченко В. М. [13]	«Суми, які нараховуються постачальникам за купівлю у них товарів або послуг в кредит»
Іванілов О. С [26]	«Кредиторська заборгованість означає використання коштів, які не належать підприємству»
Клюс Ю. І. [27]	Складник кругообігу капіталу, котрий виступає предметом обов'язкових правовідносин між боржником і його кредитором, що виникли на стадії постачання і мають гривневий еквівалент
Ковальчук І.В. [28]	«Короткострокові зобов'язання підприємств перед постачальниками ресурсів, за розрахунками з бюджетом або перед іншими кредиторами»
Ткаченко Н.М. [50]	«Тимчасово залучені суб'єктом у власне користування грошові кошти, які підлягають поверненню юридичній або фізичній особі»
Цал-Цалко Ю.С. [55]	«Тимчасове залучення активів у господарську діяльність підприємства за рахунок тимчасово безоплатного одержання майна інших суб'єктів господарювання»

Західні фахівці розглядають кредиторську заборгованість значно ширше, включаючи до неї кредити банків, позики та інші зворотні платежі. Боргові зобов'язання будь-якого підприємства є не лише її кредиторська заборгованість, а й позики та кредити. Останні в українському бухгалтерському обліку та звітності відокремлені від кредиторської заборгованості та класифікуються як довгострокові та короткострокові зобов'язання.

На наш погляд, короткострокові борги за кредитами близькі до поняття кредиторської заборгованості, однак, їх навряд чи слід зарахувати до складу боргових зобов'язань. Адже для банку – кредитора підприємство, що отримав у нього позику, не дебітор, не боржник, а клієнт – покупець банківської послуги з надання у тимчасове користування грошових коштів.

Додатково зазначимо, що отримання кредитів та позик безпосередньо залежить від бажання підприємства, а чи не є об'єктивною необхідністю та результатом існуючої розрахунково-платіжної дисципліни. Однак, кредиторська заборгованість – це не просто «прийнятий на себе борг», це і своєрідна відстрочка платежу, виражена у грошовому вимірника. Тому кредиторську заборгованість часто пов'язують із товарним та комерційним кредитуванням. Однак, якщо бути точніше в юридичному сенсі, це товарний, а комерційний кредит.

Кредиторська заборгованість може бути класифікована за трьома ознаками: економічного змісту зобов'язань, тривалості (терміну надання) та можливості виконання зобов'язань (рис. 1.1).

За змістом зобов'язань кредиторська заборгованість може бути пов'язана з придбанням товарів, сировини чи послуг та не пов'язана з ним (заборгованість перед бюджетом, внутрішні заборгованості, інші заборгованість).

За тривалістю кредиторська заборгованість може бути:

1) Поточна кредиторська заборгованість – до 90 днів. заборгованість є нормальною і може виникати через відстрочку платежу, однак, різке

збільшення поточної заборгованості може слугувати сигналом кризової ситуації.

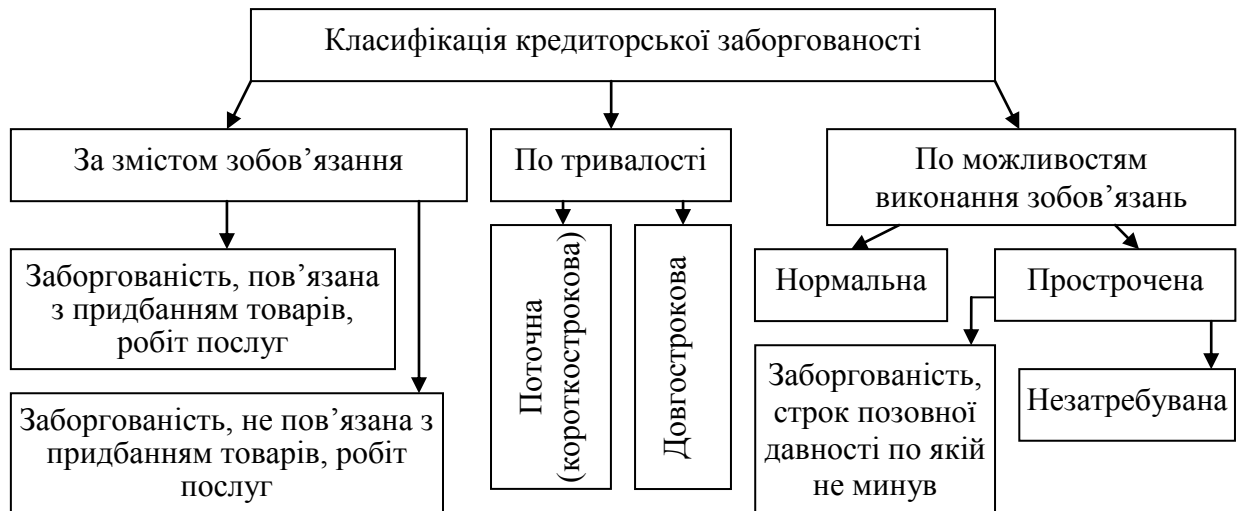


Рис. 1.1. Класифікація кредиторської заборгованості

2) Короткострокова кредиторська заборгованість – до 1 року. випадках дана заборгованість може вважатися нормальною, проте, якщо подібні умови не передбачені договором та не обговорені сторонами, кредитору необхідно приймати активні дії роботи з боржниками.

3) Довгострокова кредиторська заборгованість – від 1 до 3 років. заборгованість вважається сумнівним боргом і вимагає негайних дій щодо повернення хоча б частини боргу. кредиторську заборгованість у підприємства говорять про нестабільне фінансовому стані та можливій кризі.

4) Кредиторська заборгованість до списання - більше 3-х років. заборгованість можна списувати, найчастіше, вона з'являється через недогляди та Недоліків, тому її можна повернути.

По можливості виконання зобов'язань кредиторську заборгованість можна поділити на нормальну (сплачену вчасно) та прострочену (Не сплачену у встановлений договором термін). простроченої кредиторської заборгованості можна виділити два види заборгованості: заборгованість, строк позовної давності через яку не минув, і незатребувану заборгованість (із терміном позовної давності).

Кредиторська заборгованість на підставі виникнення:

1) Заборгованість із заробітної плати. У важкий для підприємства час виникає і росте дуже швидко. Невиплата заробітної плати може привернути увагу правоохоронних органів до діяльності підприємства.

2) Нараховані та неоплачені податки та збори. Також можуть викликати інтерес правоохоронних органів. Крім того, це один із найактивніших кредиторів, які використовують як цивільно-правові, так і адміністративні методи.

3) Зобов'язання з кредитних та лізингових договорів. Крім того, до цієї групи відносяться всі інші види, забезпечені активами підприємства. Фінансове оздоровлення, яке не передбачає погашення цих зобов'язань, неможливо, оскільки основним ризиком у разі виникнення, крім можливості банкрутства організації загалом, є ризик втрати активів, безпосередньо задіяних у діяльності компанії та, відповідно, що створюють її вартість. Крім того, її наявність зменшує можливість подальшого боргового фінансування підприємства.

4) Заборгованість перед стратегічними партнерами. Продовження або фінансове оздоровлення за її існування утруднено, зокрема, в зв'язку із втратою довіри до самої компанії з боку постачальників, підрядників та основних клієнтів.

5) Безперечні зобов'язання. Заборгованість із виплати власникам облігацій, векселів, інших боргових інструментів, а також інші заборгованість, стягнення якої можливе у безперечному порядку, становить небезпеку у зв'язку з невеликим періодом між нею виникненням та примусовим виконанням.

6) Інша заборгованість. До цієї групи включена заборгованість, що представляє найменшу небезпеку і, отже, погашається підприємствами в останню чергу.

Залежно від відносин кредитора та підприємства існує:

1) Кредиторська заборгованість перед афілійованими особами. Контролюється зазвичай самим підприємством, або його власниками, та,

відповідно, несе мінімальну загрозу компанії. Крім того, при фінансовому оздоровленні дає право голосу власникам на зборах кредиторів.

2) Заборгованість перед залежними кредиторами (постачальники, підрядники). З огляду на зацікавленість кредиторів надалі співробітництво, зазначена заборгованість не становить особливої небезпеки для організації.

3) Зобов'язання перед лояльними кредиторами. Може бути джерелом короткострокового фінансування організації. Необхідно при цьому враховувати можливості та потреби таких кредиторів, оскільки при необхідності термінового повернення можливі конфлікти. Якщо на підприємстві здійснюється фінансове оздоровлення, такі кредитори конструктивно ньому беруть участь.

4) нейтральна заборгованість. Необхідно обслуговувати такі зобов'язання у суворій відповідності до договірних умов.

5) Заборгованість перед кредиторами, зацікавленими у її якнайшвидшому погашення та вчинення дій у цьому напрямку. За наявності вільних коштів заборгованість має бути погашена.

6) Заборгованість перед агресивними кредиторами. Несе із собою ризики втрати активів підприємства. Підвищена ризикованість. Заборгованість необхідно погасити у найкоротші терміни з використанням будь-яких коштів організації. За жорсткої позиції таких кредиторів фінансове оздоровлення організації утруднено.

7) Заборгованість перед спеціалізованими організаціями у сфері стягнення та поглинання. Підприємству слід не допускати появи такої заборгованості, а у разі появи негайно вживати заходів щодо захисту активів та паралельно до погашення заборгованості, у тому числі шляхом залучення позикових коштів.

Кредиторська заборгованість є джерелом покриття дебіторської. Тому при аналізі фінансово-економічного стану організації слід звернути увагу, насамперед, на співвідношення між ними. Хоча за нинішніх економічних умов та інфляції, стимулюючої відстрочку платежів, організації вигідна

ситуація, коли кредиторська заборгованість зростає, а дебіторська зменшується.

1.2. Методи управління кредиторською заборгованістю для забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства

Згідно з уявленнями, що склалися у фінансовому менеджменті управління кредиторської заборгованістю – це систематизація суми заборгованості підприємства перед іншими фізичними особами та юридичними. Необхідність управління кредиторською заборгованістю слідує з того, що максимізації прибутку від діяльності підприємства сприятиме вмілим використання тимчасово залучених коштів. Управління кредиторської заборгованістю передбачає:

- недопущення утворення простроченої заборгованості, пов'язаної з додатковими витратами (штрафні санкції, пені);
- підходящий підбір форми заборгованості (банківська чи комерційна) з метою мінімізації придбання матеріальних цінностей та процентних виплат та витрат; формування більш зручної форми банківського кредиту та його терміну (кредит під заставу, короткострокова позичка без забезпечення).

Більшість авторів, наприклад Бланк І.А., відносять управління кредиторською заборгованістю безпосередньо до питань, які вирішуються фінансовим менеджментом [3].

Однак слід зазначити, що рішення, які приймаються у сфері її управління взаємопов'язані як з маркетингом - у частині заходів щодо реалізації продукції та способів розрахунків з покупцями, так і з управлінням виробництвом – щодо визначення тривалості виробничого циклу та розрахунку необхідних запасів сировини та матеріалів. Тим не менш, саме фінансові відносини утворюють базу для їх початкового формування та подальшого функціонування для забезпечення фінансово-економічної

безпеки підприємства. Таким чином, здійснюючи функції, властиві всій системі, управління кредиторською заборгованістю проникає у всі сфери управлінської діяльності. Рішення знаходяться на стику виробничого, маркетингового, фінансового та правового менеджменту, а це вимагає узгоджених дій різних управлінських служб.

Для правильного управління кредиторською заборгованістю важливо розглядати її подвійно: з одного боку, як найдоступніший джерело фінансування поточної діяльності підприємства, з другого – як джерело для забезпечення фінансово-економічної безпеки. При цьому необхідно встановити оптимальну роль кредиторської заборгованості у складі джерел фінансування освіти оборотних активів, що включають, крім неї, власні та позикові кошти.

У зв'язку з цим для кожного підприємства доцільно обрати модель управління оборотним капіталом (під яким слід розуміти її власний капітал та зобов'язання, що відображаються в пасивах балансу). Суть вибору моделі управління оборотним капіталом полягає у визначенні достатнього рівня та раціональної структури поточних активів величини та структури джерел їх фінансування, тобто поточних пасивів. Моделі управління покликані відображати загальну ідеологію організації з позицій прийнятного співвідношення рівня прибутковості та ризику фінансової діяльності. У процесі формування стратегії управління оборотним капіталом використовується його класифікація за періодом функціонування, тобто, у загальному його складі виділяються постійна (системна) та змінна (варіює) частини.

Можна виділити чотири моделі управління оборотним капіталом: ідеальна, агресивна, консервативна та помірна. моделями визначається тим, які джерела фінансування вибираються для покриття частини оборотних коштів, що варіює.

При агресивній моделі управління частка оборотного капіталу вища частки основного, а період оборотності поточних активів достатньо

тривалий. Організація має великі товарні запаси та суттєву дебіторську заборгованість. У цьому випадку власний капітал та довгострокові пасиви є джерелами покриття необоротних активів і деякої частини (не більше половини) постійного оборотного капіталу є того мінімуму, який необхідний для здійснення господарської діяльності. За рахунок короткострокового кредиту фінансується не лише змінна частина поточних активів, а й частина постійних поточних активів. При цьому дуже велика в оборотному капіталі частка кредиторської заборгованості.

Консервативна модель управління характеризується низьким питомим вагою поточних активів у складі активів організації, невеликим періодом їх оборотності, а також повною відсутністю короткострокової кредиторської заборгованості у складі пасивів. Потреба в зворотному капіталі покривається за рахунок довгострокових пасивів. знижує до нуля ризик банкрутства, але й зменшує рентабельність основного капіталу (необоротних активів), оскільки резерви розширення діяльності організації за рахунок залучення додаткових джерел фінансування (позик, кредитів) не використовуються.

Помірна (компромісна) модель управління поточними активами є компромісом між агресивною та консервативною моделлю. У цьому випадку всі параметри (рентабельність, оборотність, ліквідність) є усередненими. Для цієї моделі характерно, що поточні активи становлять половину всіх активів організації. Необоротні актив, ціла частка використовуваних коштів та приблизно п'ятдесят відсотків нестійкої частки використовуваних активів покриваються довгостроковими пасивами. Чистий особистий капітал прирівнюється відповідно до величини суми стабільної частки грошових коштів, що використовується в середині його нестійкої частки. При цьому розкладі гарантується середня для реальних господарських обставин відповідність між ступенем ризику і ступенем продуктивності застосування валютних ресурсів.

Ідеальна модель індивідуальна для кожної організації, оскільки вона є оптимізацією структури оборотного капіталу з урахуванням її особливостей:

структури бізнесу, складу контрагентів тощо. Ступенем її ідеальності є максимізація рентабельності капіталу. (Норми прибутку). При цьому необхідно достатня ліквідність оборотного капіталу, яка має забезпечувати платоспроможність організації з поточних фінансових зобов'язань. Структура джерел фінансування має забезпечити мінімальний ризик банкрутства. Це досягається прогнозуванням окремих показників (коефіцієнтів) ліквідності, які мають не перевищувати законодавчо мінімально допустимі нормативні значення.

Для цього на підприємстві необхідне формування системи управління ризиками, що включає їх прогнозування, заходи щодо їх недопущення і компенсації такі виниклих втрат для забезпечення фінансово-економічної безпеки.

Вирішити ці проблеми дозволяє Концепція економічної доданої вартості (EVA), яка була розроблена фахівцями консалтингової компанії SternStewart&Co на базі теоретичних розробок Ф. Модільяні та М. Міллера і широко застосовується з середини 1990-х років. Дослідження, проведені у 1990-х рр., свідчать про те, що EVA забезпечує отримання більш корисної інформації порівняно з обліковими даними, такими, як бухгалтерський прибуток, рентабельність капіталу чи темпи зростання прибутку для однієї акцію. EVA - єдиний показник для оцінки вартості бізнесу із моменту створення.

Економічна додана вартість (EVA) є прибуток підприємства від звичайної діяльності за вирахуванням податків, зменшена на величину плати за весь інвестований у підприємство капітал. Концепція EVA уможливорює інтеграцію з концепцією відомої процесно-орієнтованої системи управління витратами підприємства ABC (Activity-Based-Costing), що дозволяє підвищити ефективність управління витратами та капіталом. Система ABC-EVA, як інструмент реінжинірингу бізнес-процесів, що запобігає прийняттю менеджерами короткострокових рішень, що ґрунтуються на показниках прибутку, які можуть негативно позначитися на величині вартості

підприємства в довгостроковій перспективі. Ця концепція не вносить покращень у бізнес-процеси підприємства, але забезпечує управлінський персонал адекватною інформацією, що дозволяє вибрати правильний напрямок поліпшення на підприємстві.

Коефіцієнт використовується з метою оцінки продуктивності роботи підприємства разом з думкою його власників, які вважають, що робота підприємства містить з метою їх сприятливий результат у випадку, якщо підприємству вдалося отримати більше, ніж є прибутковість інших інвестицій. що від розрахунку EVA від прибутку віднімається не тільки оплата за користування позичковими знаряддями, але і своїм станом. Можна сказати, що такого роду аспект є більшим рівнем економічніший, ніж бухгалтерський. Практично показник EVA розраховується за такою формулою:

$$EVA = (P - T) - IC * WACC = (NP / IC - WACC) * IC \quad (1.1)$$

де P – прибуток від нормальної діяльності, тис. грн.;

T – податки та інші обов'язкові платежі, тис. грн.;

IC – інвестований у підприємство капітал, тис. грн.;

WACC – середньозважена вартість капіталу, тис. грн.;

NP – чистий прибуток, тис. грн.

З формули (1.1) випливає, що важливу роль при розрахунку показника EVA грають структура джерел фінансових ресурсів підприємства та ціна джерел. EVA дозволяє відповісти на запитання інвесторів підприємства: який вид фінансування (власне чи позикове) та який розмір капіталу необхідний отримання певного значення прибутку. З іншого боку, EVA визначає лінію поведінки власників підприємства, спрямовуючи капітали інвесторів у підприємство чи навпаки, сприяючи відтоку їх на підприємства, що дозволяють забезпечити більш високі показники доходності.

У формулі (1.2) для визначення показника EVA потрібно знати середньозважену ціну капіталу WACC. Середньозважена ціна капіталу можна розрахувати за такою формулою:

$$WACC = P * d + PB * dB \quad (1.2)$$

$$WACC = P_{пк} * d_{пк} + P_{вк} * d_{вк}$$

де P - ціна позикового капіталу, тис. грн.;

PB - вартість власного капіталу, тис. грн.;

d – частка позикового капіталу в структурі капіталу, тис. грн.;

dB – частка власного капіталу в структурі капіталу, тис. грн.

Сутність EVA виявляється в тому, що цей показник відображає додавання вартості до ринкової вартості підприємства та оцінку ефективності діяльності підприємства через визначення того, як це підприємство оцінюється ринком. Тобто ринкова вартість підприємства дорівнює сумі чистих активів (за балансовою вартістю) плюс EVA майбутніх періодів, наведена на цей час. Тому ринкова вартість підприємства може перевищувати або бути меншою за балансову вартість чистих активів в залежності від майбутніх прибутків підприємства.

Менеджери під час розробки стратегії власного кредитування бізнесу повинні виходити з вирішення наступних першочергових завдань – максимізації прибутку підприємства, мінімізації витрат, досягнення динамічного розвитку підприємства (розширене відтворення), затвердження конкурентоспроможності – які, зрештою та визначають фінансову стійкість підприємства. Фінансування даних завдань має бути досягнуто у повному обсязі. Для цього, після використання всіх власних джерел фінансування (власний капітал та прибуток – найбільш дешеві ресурси), повинні бути в заданому обсязі залучено позикові кошти кредиторів. При цьому найбільш вагомим обмежуючим фактором у процесі планування використання позикового капіталу необхідно вважати його вартість, яка має дозволяти зберегти рентабельність бізнесу на достатньому рівні).

Для збільшення реального розміру кредиторської заборгованості менеджери підприємства у своєму прагненні максимально використати можливості всіх доступних кредитних коштів, у тому числі у вигляді затримок із зарплати, порушення строків планових платежів постачальникам,

мають оцінювати «можливості» кожного окремого виду платежів індивідуально, оскільки наслідки таких «відстрочок» можуть мати різні наслідки, не тільки залежно від виду платежу, а й у залежність від конкретного «мимовільного» кредитора. Звичайно, як показує практична діяльність жодне підприємство не може обійтися без, хоча б незначної, кредиторської заборгованості, яка завжди існує у зв'язку з особливостями бюджетних, орендних та інших періодичних платежів: оплати праці, постачання ТМЦ без попередньої оплати тощо. Цей вид кредиторської заборгованості необхідно розглядати як «неминучий». Вона хоч і дозволяє тимчасово використовувати «чужі» кошти у власному комерційному обороті, але з має принципового значення, якщо такі платежі будуть здійснені в встановлені терміни. Універсальним критерієм оцінки рішень у галузі управління фінансами є співвідношення ризик/прибутковість. Чим більше ризик, тим вища прибутковість. У зв'язку з цим виділимо два види стратегії виконання зобов'язань з оплати товарів (робіт, послуг): агресивну та консервативну.

Виходячи з аналітичного огляду теоретичних концепцій та моделей фінансового менеджменту підприємства, що належать до регулювання кредиторської заборгованості для забезпечення фінансово-економічної безпеки, можна зробити такі висновки:

1. Кредиторська заборгованість – це поточна заборгованість підприємства, що є результатом минулих подій, пов'язаних із розбіжністю часу придбання та оплати ресурсів;

2. Основною теорією управління кредиторською заборгованістю можна прийняти концепцію EVA (економічної доданої вартості), у поєднанні з відомою процесно-орієнтованою системою управління витратами компанії ABC (Activity– Based–Costing) та елементами ризик-менеджменту, а також методами вирішення окремих приватних моментів; вони дозволяють оцінити:

- визначити та оцінити ризик кредиторської заборгованості, її вплив на фінансове становище організації, встановити допустимі межі цього

ризик, заходи щодо його зниження;

- знайти раціональне співвідношення між величиною кредиторської заборгованості та обсягом продажів, дебіторською заборгованістю, і якщо ні, як досягти його оптимальності, що для цього потрібно зробити;

- прогнозувати стан боргових зобов'язань організації в межах поточного року, що дозволить покращити фінансові результати її діяльності протягом певного періоду;

- мінімізувати вартість позикових коштів за рахунок часткової заміни банківських кредитів кредиторською заборгованістю у межах короткострокової фінансової політики.

1.3. Порядок виявлення та механізми управління кредиторською заборгованістю

Тема механізму раціонального управління кредиторською заборгованістю є вкрай важливою для будь-якого підприємства, незалежно від його розміру чи галузі діяльності. Підприємства стикаються з заборгованістю як до своїх постачальників (кредиторська заборгованість), і до своїх клієнтів (дебіторська заборгованість). Вміле управління цими процесами здатне вплинути на фінансовий стан та ефективність бізнесу.

Основна мета оптимального управління кредиторською та дебіторською заборгованістю полягає у забезпеченні балансу між придбанням кредиту та відстроченням платежів з одного боку, та своєчасним отриманням коштів з іншого. Для досягнення цієї мети необхідно розробити та реалізувати механізми управління, які будуть сприяти оптимізації грошових потоків, зниженню ризиків невиплати боргів та мінімізації фінансових втрат.

Першим етапом в управлінні заборгованістю є аналіз її структури та динаміки. Аналіз кредиторської та дебіторської заборгованості - це процес

вивчення та порівняння боргів компанії перед кредиторами та боргів її контрагентів перед нею. Він допомагає зрозуміти фінансовий стан підприємства, виявити слабкі місця та визначити фактори, що негативно впливають на її стійкість та проходить в декілька етапів (рис. 1.2).

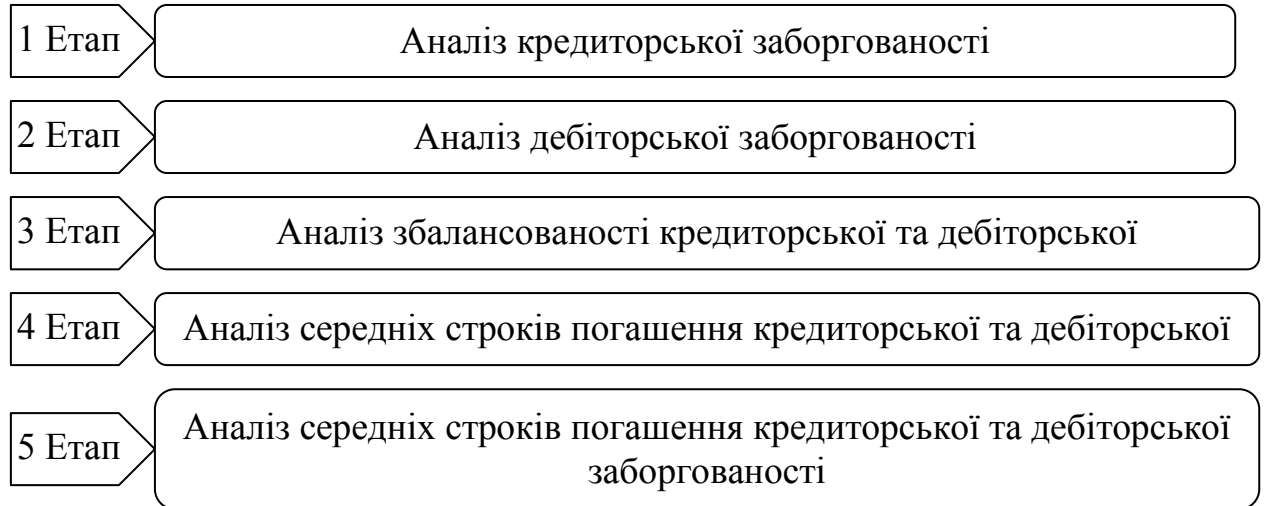


Рис. 1.2. Етапи аналізу кредиторської та дебіторської заборгованості

1. Аналіз кредиторської заборгованості: вивчення розміру, змін у динаміці та структури боргів перед кредиторами, оцінка змін короткострокових боргів та питомої ваги цього показника у загальному обсязі заборгованості.

2. Аналіз дебіторську заборгованість: вивчення розміру боргів покупців, їх складу та динаміки, визначення питомої ваги довгострокових боргів дебіторів та змін обсягу.

3. Аналіз збалансованості кредиторської та дебіторської заборгованості: порівняння розмірів боргів кредиторів та дебіторів та визначення пасивного чи активного сальдо.

4. Аналіз середніх строків погашення кредиторської та дебіторської заборгованості: порівняння розрахованих даних із галузевими показниками та оцінка впливу фінансовий стан підприємства.

5. Оцінка впливу змін сум кредиторської та дебіторської заборгованості на фінансове становище компанії: визначення показників фінансової стійкості, майнового стану, ділової активності, ліквідності та

платоспроможності.

Регулярний аналіз кредиторської та дебіторської заборгованості допомагає своєчасно виявляти проблеми та розробляти стратегії для них рішення, що зміцнює фінансове становище компанії та підвищує її конкурентоспроможність над ринком.

Важливим етапом у роботі будь-якого підприємства є розробка Кредитної політики. Вона включає визначення цілей, завдань, методів і напрямів кредитування. Основна мета кредитної політики - збільшення продажів і прибутку підприємства рахунок стимулювання попиту. Однак вона також може переслідувати й інші цілі, такі як зміцнення позицій на ринку, залучення нових клієнтів, зниження ризиків неплатоспроможності покупців тощо. буд. Спочатку в розробці цієї політики необхідно оцінити поточну ситуацію з продажами, дебіторською заборгованістю, рівнем прострочених платежів та іншими показниками. Далі на основі аналізу поточної ситуації визначається, які конкретні цілі та завдання має вирішувати кредитна політика.

Для досягнення поставленої мети підприємству необхідно вибрати відповідну стратегію кредитування. Їх існує кілька: жорстка, помірна та м'яка. Жорстка стратегія передбачає суворі умови кредитування та високі штрафи за прострочення платежів. Помірна стратегія передбачає середні умови кредитування та середні штрафи. М'яка стратегія передбачає лояльні умови кредитування та низькі штрафи.

Наступні етапи розробки кредитної політики є вибір умови кредитування. Вони мають бути сформульовані таким чином, щоб вони стимулювали покупців до своєчасної оплати та водночас були вигідні для компанії. Далі потрібне визначення критеріїв відбору покупців. Критерії відбору покупців мають бути розроблені таким чином, щоб мінімізувати ризики неплатоспроможності.

Нюансом у цій роботі є необхідність у розробці порядку стягнення заборгованості, який буде ефективним і водночас не порушить відносини із

покупцями.

Після етапу розробки та впровадження обраної політики необхідно регулярно відстежувати виконання умов кредитування та дотримання критеріїв відбору покупців. Також підприємство повинно пам'ятати і про постійне коригування кредитної політики.

Кредитна політика має бути гнучкою та адаптуватися до змін зовнішнього та внутрішнього середовища. Кредитна політика має свої переваги та недоліки. Переваги включають збільшення продажу та прибутку, зміцнення відносин із клієнтами та зниження ризиків неплатоспроможності. Недоліки включають збільшення дебіторської заборгованості, ризик втрати клієнтів та додаткові витрати на моніторинг та контроль.

Розробка ефективної кредитної політики вимагає ретельного аналізу поточної ситуації, визначення цілей та завдань, вибору стратегії кредитування та розроблення умов кредитування. Вона має бути адаптована до змін зовнішнього та внутрішнього середовища та регулярно коригуватися. Важливим гвинтиком у механізмі раціонального управління є контроль за виконанням зобов'язань. Це процес, який дозволяє забезпечити своєчасне та якісне виконання зобов'язань однією стороною перед іншою. Він є важливим елементом будь-якої угоди або договору і допомагає уникнути конфліктів та суперечок між сторонами.

Основна мета контролю за виконанням зобов'язань – забезпечити дотримання всіх умов угоди чи договору. Це включає в себе виконання зобов'язань у встановлений термін, дотримання всіх вимог до якості товарів чи послуг, а також дотримання всіх інших умов, зазначених у угоді чи договорі. Існує кілька методів контролю над виконанням зобов'язань.

Попередній контроль. Цей метод полягає у перевірці готовності сторони виконати свої зобов'язання на початок виконання угоди чи договору. Наприклад, перед початком будівництва об'єкту замовник може перевірити наявність у підрядника необхідних ліцензій та дозволів.

Поточний контроль. Цей метод полягає у постійному моніторингу

виконання зобов'язань у процесі виконання угоди чи договору. Наприклад, у процесі будівництва об'єкту замовник може регулярно перевіряти хід робіт та відповідність їх проекту.

Подальший контроль. Цей метод полягає у перевірці виконання зобов'язань після завершення угоди чи договору. Наприклад, після завершення будівництва об'єкту замовник може провести приймання робіт та перевірку якості виконаних робіт.

Для контролю за виконанням зобов'язань можуть використовуватись різні інструменти:

- Договори та угоди. У договорах та угодах мають бути чітко вказані всі умови угоди або договору, а також відповідальність сторін за їх невиконання;

- Звіти та документи. Сторони можуть обмінюватися звітами та документами, що підтверджують виконання зобов'язань. Наприклад, підрядник може надавати замовнику акти виконаних робіт;

- Зустрічі та переговори. Сторони можуть проводити зустрічі та переговори для обговорення ходу виконання зобов'язань та вирішення виникаючих питань.

Контроль за виконанням зобов'язань може мати справу з рядом проблем. Головною проблемою можна назвати несумлінність однієї з сторін. Одна із сторін може спробувати ухилитися від виконання своїх зобов'язань чи виконати їх неякісно. Також у процесі виконання угоди або договору можуть відбутися зміни, які вплинуть на можливість виконання зобов'язань.

Для успішного контролю за виконанням зобов'язань необхідно ретельно підходити до вибору методів та інструментів контролю, а також враховувати можливі проблеми та ризики.

В цілому, раціональне управління кредиторською та дебіторською заборгованістю вимагає комплексного підходу, що включає аналіз, планування, контроль та адаптацію до змінних умов ринку та внутрішнього оточення підприємства. Оптимізація цих процесів сприяє покращенню

фінансового стану підприємства, підвищенню її конкурентоспроможності та забезпечення сталого розвитку.

Висновки до першого розділу

1. Кредиторська заборгованість – це поточна заборгованість підприємства, що є результатом минулих подій, пов'язаних із розбіжністю часу придбання та оплати ресурсів.

2. Кредиторська заборгованість може бути класифікована за трьома ознаками: економічного змісту зобов'язань, тривалості (терміну надання) та можливості виконання зобов'язань. За змістом зобов'язань кредиторська заборгованість може бути пов'язана з придбанням товарів, сировини чи послуг та не пов'язана з ним (заборгованість перед бюджетом, внутрішні заборгованості, інші заборгованість).

3. Кредиторська заборгованість є джерелом покриття дебіторської. Тому при аналізі фінансово-економічного стану організації слід звернути увагу, насамперед, на співвідношення між ними. Хоча за нинішніх економічних умов та інфляції, стимулюючої відстрочку платежів, організації вигідна ситуація, коли кредиторська заборгованість зростає, а дебіторська зменшується.

4. Основною теорією управління кредиторською заборгованістю можна прийняти концепцію EVA (економічної доданої вартості), у поєднанні з відомою процесно-орієнтованою системою управління витратами компанії ABC (Activity– Based–Costing) та елементами ризик-менеджменту.

5. Раціональне управління кредиторською та дебіторською заборгованістю вимагає комплексного підходу, що включає аналіз, планування, контроль та адаптацію до змінних умов ринку та внутрішнього оточення підприємства. Оптимізація цих процесів сприяє покращенню фінансового стану підприємства, підвищенню її конкурентоспроможності та забезпечення сталого розвитку.

РОЗДІЛ 2. ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ В КОНТЕКСТІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Фінансово-економічна характеристика підприємства

Товариство з обмеженою відповідальністю «ДЕЛЬМАР ТАУН» (Далі ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН») очолює Ялієв Асадуллах Анвер Огли він змінив Маляренко Лілію Іванівну 06.12.2023 р. та став директором. ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН» створено 13 червня 2016 р. ЄДРПОУ 40565298. Товариство знаходиться в м. Дніпро, вул. Володимира Вернадського, буд. 29к. У товариства в реєстраційних документах вказані такі види діяльності:

- 41.10 «Організація будівництва будівель»;
- 46.19 «Діяльність посередників у торгівлі товарами широкого асортименту»;
- 46.90 «Неспеціалізована оптова торгівля»;
- 47.99 «Інші види роздрібної торгівлі поза магазинами»;
- 68.10 «Купівля та продаж власного нерухомого майна».

ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН» в процесі господарської діяльності використовує майно, динаміка якого наведена в додатку А. З додатку видно, що майно підприємства зросло більше ніж в три з половиною рази тобто на 15008 тис. грн. Основну масу майна займають оборотні засоби які в 2023 році мають питому вагу 99,99 %. Підприємство не використовує основні засоби в своїй господарській діяльності. Також потрібно відмітити зростання суми дебіторської заборгованості майже у вісім разів або 12674 тис грн., але таке збільшення може призвести до виникнення безнадійної дебіторської заборгованості. Грошові кошти та їх еквіваленти також збільшилися майже в десять разів, але всього на 56 тис. грн.

В капіталі ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН» також відбулися позитивні зміни про, що свідчить зростання суми власного капіталу за рахунок збільшення суми нерозподіленого прибутку (непокритого збитку) із непокритого збитку

у 2019 р в сумі 541 тис. грн.. до прибутку в сумі 233 тис. грн. у 2023 р. Зареєстрований капітал за останні п'ять років гне змінився і становить 500 тис. грн. Потрібно відмітити різке зростання кредиторської заборгованості аж майже в 143 рази з 140 тис. грн. в 2019 р. до 19916 тис. грн. в 2023р., відповідні зміни відбулися за рахунок збільшення суми кредиторської заборгованості за роботи і послуги, яка займає питому вагу в структурі поточних зобов'язань і забезпечень на рівні 99,99 % в 2023 р., 0,01 відсоток займає кредиторська заборгованість за розрахунків по оплаті праці.

Результати фінансової діяльності ТОВ ДЕЛЬМАР ТАУН» представлені в додатку Б. Проаналізувавши дані додатку зазначимо, що чистий дохід від реалізації робіт та послуг за 2019-2023 рр. знизився на 25% або на 31 тис. грн. також потрібно відмітити, що в товариства відсутні адміністративні витрати, витрати на збут та собівартість реалізованих робіт та послуг. Прибуток (збиток) від операційної діяльності зріс з 27 тис. грн. в 2019 р. до 101 тис. грн. в 2023 р на 74 тис. грн. Потрібно відмітити, що в 2022 р. підприємство отримало збиток в розмірі 197 тис грн. у зв'язку з військовими діями які відбуваються в Україні, оскільки будівельна галузь в цей період майже не працювала.

В додатку В представлено результати аналізу фінансової стійкості ТОВ ДЕЛЬМАР ТАУН» за 2019-2023 рр. Всі показники структури капіталу нижчі за нормативні значення. Коефіцієнт автономії лише у 2020 р вищий за нормативне значення (0,5) і становити 1,108, після чого він пішов стрімко в низ і вже в 2023 році становив 0,035. Коефіцієнт концентрації залученого капіталу вищий за нормативне значення (0,5) майже в два рази і знаходиться на рівні одиниці (+0,007, -0,108), це свідчить про залучення підприємством позикових коштів, але у нашому випадку майже вся сума залученого капіталу це кредиторська заборгованість за роботи та послуги. Коефіцієнт фінансування це обернений показник до коефіцієнту автономії, отже найвищий показник лише в 2020 р., але і він менший за нормативне значення одиницю.

На наш погляд найкритичнішим показником серед всіх є коефіцієнт фінансового ризику, оскільки він в разі перевищує нормативне значення (1) за досліджуваний період від 8,239 в 2020 р. до 27,178 в 2023 р., в 2019 р. він має від'ємне значення через збиток отриманий в цьому році.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу за досліджуваний період показує тенденцію до зниження з 915 у 2020 р. до 732 в 2023. Коефіцієнт забезпеченості запасів вищий нормативного значення (0,5) лише в 2020 р. (0,618) за наступні роки він зменшувався до 0,290 в 2023 р., оскільки в збільшувалася сума дебіторської заборгованості в структурі оборотних коштів а сума запасів стрімко знизилася. Така ситуація призвела до поступового зменшення коефіцієнта реальної вартості майна з 0,594 в 2019 р. до 0,122 в 2023 р. (0,472 відсоткових пункти).

Оцінка ліквідності ТОВ ДЕЛЬМАР ТАУН» (Додаток Д) свідчить про невиконання першої нерівності (високоліквідні активи менші за найбільш строкові зобов'язання). Сума найбільш строкових зобов'язання (П1) значно виросла з 140 тис. грн. в 2019 р. до 19916 тис. грн. в 2023 р., тоді як сума високоліквідних активів (А1) зросла з 7 тис. грн. в 2019 до 63 тис. грн. Друга нерівність виконується лише з 2021 р (середньоліквідні активи перевищують короткострокові зобов'язання). Третя нерівність виконується протягом всіх п'яти років, оскільки в ТОВ ДЕЛЬМАР ТАУН» відсутні довгострокові зобов'язання. Отже можемо зробити висновок, що ліквідність баланс підприємства відрізняється від абсолютної.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності занадто низький в 2020-2021 рр. 0,05 і 0,02 відповідно, в в 2019 р., 2022 р. і 2023 р. взагалі нульовий. Проміжний коефіцієнт покриття знаходиться в межах норми (0,07) за 2020-2023 рр. (0,81, 0,79, 0,79, 0,73) а в 2019 р нижчий за нормативне значення і становить 0,33.

Значення коефіцієнта покриття (загальної ліквідності) та коефіцієнта загальної платоспроможності знаходять на одному рівні та значно менші за нормативне значення (2) майже в два рази. Дані показники знизилися на 0,04

відсоткові пункти з 0,99 в 2019 р. до 1,04 в 2023 р.

В даних по чистому доходу від реалізації продукції спостерігається нерівномірна динаміка. Найбільше значення чистого доходу зафіксоване на в 2020 р (4667 тис. грн.), але надалі показник різко зменшується, досягнувши мінімального значення 93 тис. грн. в 2023р. Вартість оборотних активів стабільно зростає, від 2821 тис. грн. до 17256 тис. грн., що свідчить про збільшення вкладень у оборотні активи. Спостерігається збільшення коефіцієнта обертання оборотних активів лише в певних роках. Максимального значення коефіцієнт досяг у 2020 р. (0,66), після чого відбулося різке зменшення (до 0,01 в 20203 р.). Це свідчить про зниження ефективності використання оборотних активів. Спостерігається тенденція до зменшення коефіцієнта завантаження, що є позитивним фактором. Зі значення 22,75 коефіцієнт зменшився до 1,52 в 2020 р., але в подальшому показник почав зростати, що вказує на перевантаження активів. Тривалість обороту оборотних активів значно виросло зі значення 8189 днів до 66799 днів в 2019 р. і 2023 р. відповідно, що є позитивним показником. Проте у наступні періоди вона знову зросла, досягнувши значення 66799 днів, що свідчить про значне уповільнення оборотності активів.

Оцінка ділової активності ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН» за 2019-2023 рр. представлена в додатку Е. Загальний коефіцієнт обертання капіталу у 2023 році до 0,01, що становить 13,34% від рівня 2019 року. Це свідчить про суттєве зниження ефективності використання капіталу. Показник фондоддачі необоротних активів різко знизився з 0,54 (2019 р.) до 0,13 (2023 р.), що дорівнює 23,63% від початкового значення. Ефективність використання необоротних активів значно погіршилася. Показник тривалості одного обороту оборотних активів зріс із 0 днів (2020 р.) до 6 днів (2022 р.), що говорить про уповільнення обороту активів. Коефіцієнт обертання поточної дебіторської заборгованості знизився з 0,13 (2019 р.) до 0,01 (2023 р.), тобто лише 5,71% від початкового рівня, що говорить про серйозні проблеми зі збором дебіторської заборгованості. Тривалість одного обороту

поточної дебіторської заборгованості зріс з 2747 днів (2019 р.) до 48115 днів (2023 р.), що є надзвичайно негативним, адже оборотність дебіторської заборгованості сповільнилася на 1751,61%. Значення коефіцієнту оборотання власного капіталу зменшилося з 0,54 (2019 р.) до 0,13 (2023 р.), що становить 23,63% від рівня 2019 року. Тривалість одного обороту власного капіталу зросла з 667 днів (2019 р.) до 2821 днів (2023 р.), що становить 423,14% від початкового рівня. Коефіцієнт оборотання кредиторської заборгованості впав із 1,39 (2019 р.) до 0,02 (2023 р.), що є катастрофічним зниженням до 1,59% від початкового значення. Тривалість одного обороту кредиторської заборгованості зросла з 259 днів (2019 р.) до 16258 днів (2023 р.), що є значним негативним зростанням на 6276%.

Значення інтегрованого показника фінансового стану ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН» (Додаток Ж) коливалося, досягнувши 5,11 у 2023 році порівняно з 7,13 у 2020 році, графічно дані зміни наведені на рисунку 2.1.

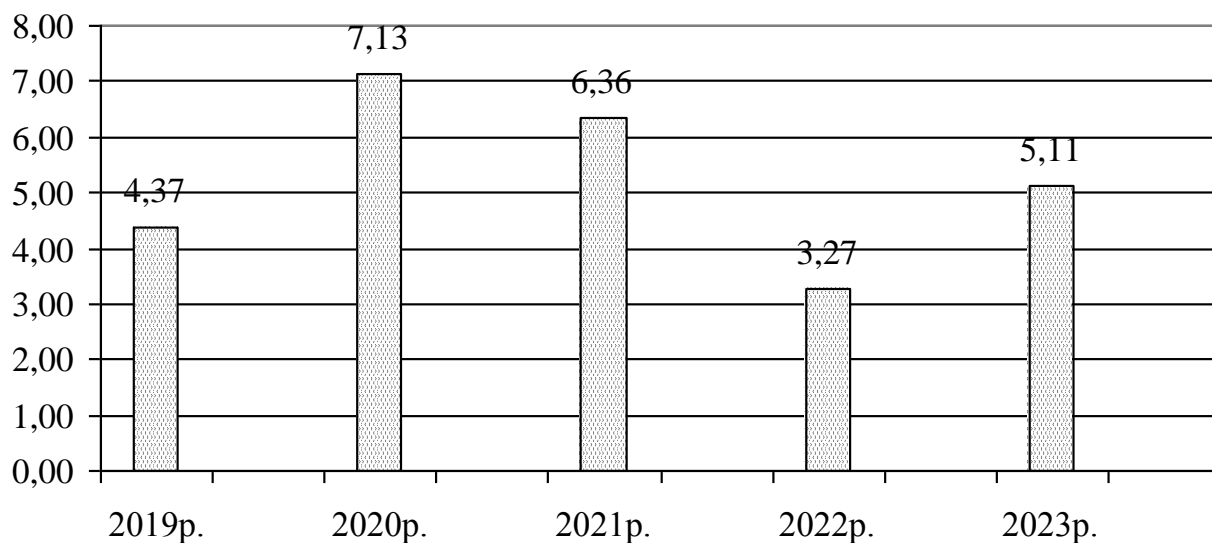


Рис. 2.1. Значення інтегрованого показника фінансового стану ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН»

Рейтинг фінансового стану підприємства визначено як «Б» у 2023 році, що є середнім рівнем.

Фінансовий стан підприємства у 2023 році характеризується

позитивними та негативними змінами. Покращилися окремі показники ліквідності, рентабельності продажу та оборотності виробничих фондів. Однак спостерігається значне погіршення показників оборотності активів, дебіторської заборгованості та високий рівень зносу основних засобів. Рейтинг фінансового стану «Б» вказує на середню стійкість підприємства з наявними ризиками у фінансовій діяльності.

2.2. Оцінка існуючої системи управління фінансово-економічною безпекою підприємства

Комплексна система забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства спрямована на захист від внутрішніх і зовнішніх загроз, збереження стабільності та конкурентоспроможності підприємства. Оцінка цієї системи є важливим кроком для виявлення її ефективності та вразливих місць. Проведемо аналіз складових елементів економічної безпеки ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН» в розрізі:

1. Фінансова складова;
2. Інформаційна складова;
3. Інтелектуальна складова;
4. Кадрова складова;
5. Техніко-технологічна складова;
6. Інноваційна складова;
7. Екологічна складова;
8. Силова складова.

Фінансова складова є однією з ключових компонентів загальної системи економічної безпеки. Вона забезпечує стійкий розвиток підприємства, його конкурентоспроможність та здатність протистояти внутрішнім і зовнішнім загрозам. Таким чином, фінансова складова є важливою умовою для забезпечення загальної економічної безпеки ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН», оскільки вона формує базу для стабільного

функціонування та довгострокового розвитку в умовах ринкових ризиків. На основі наведених показників фінансової складової економічної безпеки ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН» (максимальний рівень – 5, фактичний – 2,00) можна зробити наступні висновки:

- фактичний показник 2,00 свідчить про низький рівень фінансової безпеки підприємства порівняно з максимально можливим.
- такий результат вказує на наявність суттєвих загроз або слабких місць у фінансовій діяльності ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН».

Інформаційна складова визначає здатність підприємства захищати свої інформаційні ресурси від внутрішніх і зовнішніх загроз, а також ефективно використовувати інформацію для прийняття управлінських рішень. Фактичний показник 2,00 за максимального значення 3,00 свідчить про задовільний, але недостатній рівень інформаційної безпеки ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН». Хоча ситуація є відносно стабільною, існують прогалини в захисті інформаційних ресурсів та управлінні інформаційними потоками, що можуть стати критичними загрозами.

Інтелектуальна складова забезпечує підтримку конкурентоспроможності та стійкого розвитку ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН» в умовах сучасної економіки, орієнтованої на знання та інновації. Вона включає захист та ефективне використання інтелектуальних ресурсів підприємства, а також розвиток інноваційної діяльності.

Кадрова складова пов'язана з формуванням, розвитком, ефективним використанням і захистом трудових ресурсів ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН». Компетентний, мотивований та надійний персонал забезпечує стабільність і конкурентоспроможність підприємства на ринку, ефективне управління людським капіталом, мінімізує ризики, пов'язані з персоналом, та сприяє стійкому розвитку підприємства в конкурентному середовищі. Фактичне значення 3,40 свідчить про те, що кадрова складова на підприємстві знаходиться на достатньо високому рівні (85% від максимального значення).

Техніко-технологічна складова охоплює стан матеріально-технічної

бази, рівень впроваджених технологій, а також здатність ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН» до інноваційного розвитку. Вона є основою для ефективного функціонування підприємства. Її зміцнення дозволяє мінімізувати виробничі ризики, підвищити інноваційний потенціал та забезпечити стабільний розвиток в умовах сучасного конкурентного середовища. Фактичний бал 3,5 вказує на високий рівень техніко-технологічної складової, але є потенціал для покращення та досягнення максимальних показників. Це означає, що ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН» знаходиться на етапі активного використання сучасних технологій та обладнання, однак існують окремі напрямки, де можливе вдосконалення.

Інноваційна складова включає здатність ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН» впроваджувати новітні технології, продукти, процеси та організаційні моделі, що дозволяють йому залишатися на передовій і знижувати ризики, пов'язані з відставанням від конкурентів чи технічними змінами. Вона є критично важливою для довгострокового успіху та адаптації до швидко змінюваного бізнес-середовища, тому її постійне вдосконалення є запорукою стабільного розвитку і здатності підприємства ефективно реагувати на нові виклики. Фактичне значення 2,00 вказує на те, що інноваційна складова підприємства знаходиться на середньому рівні (50% від максимального значення). Це означає, що підприємство має певний рівень інноваційної активності, однак існують значні можливості для розвитку в цьому напрямі.

Екологічна складова включає заходи, спрямовані на збереження природних ресурсів, дотримання екологічних стандартів і норм, а також ефективне управління екологічними ризиками. Зменшення екологічних загроз, впровадження сучасних технологій і підвищення ефективності використання природних ресурсів позитивно впливають на загальну економічну стабільність і конкурентоспроможність підприємства. Фактичний бал 1,75 (87,5% від максимального значення) свідчить про те, що підприємство приділяє значну увагу екологічній безпеці, однак є певні можливості для покращення. Це означає, що ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН»

здійснює контроль за впливом на навколишнє середовище і має відповідні екологічні заходи, але є місце для їх посилення.

Силова складова – це система заходів, спрямованих на захист підприємства від фізичних і технічних загроз, які можуть вплинути на його стабільність, ефективність діяльності, матеріальні активи та інформаційні ресурси. Вона забезпечує захист від зовнішніх і внутрішніх ризиків, таких як крадіжки, саботаж, фізичні напади, порушення правопорядку, а також інших дій, які можуть загрожувати безпеці ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН». Фактичне значення 2,00 (66,67% від максимально можливого) свідчить про те, що на підприємстві є певні слабкі місця у забезпеченні силової безпеки, зокрема: захист фізичної інфраструктури (будівлі, складські приміщення, техніка) не є оптимальним; захист від несанкціонованого доступу (в тому числі, фізичний доступ до конфіденційної інформації або майна) потребує вдосконалення.

Результати аналізу складових елементів економічної безпеки ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН» згрупуємо в таблиці 2.1.

Таблиці 2.1

Оцінка економічної безпеки ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН»

Складова	Максимальний	Фактичний	Відносна
Фінансова	5,00	2,00	0,40
Інформаційна	3,00	2,00	0,67
Інтелектуальна	4,00	3,00	0,75
Техніко-технологічна	4,00	3,40	0,85
Кадрова	4,00	3,50	0,88
Інноваційна	4,00	2,00	0,50
Екологічна	2,00	1,75	0,88
Силова	3,00	2,00	0,67

З таблиці 2.1 видно, що загальний рівень економічної безпеки підприємства можна оцінити як незадовільний на поточний момент. Більшість складових не досягли максимальних значень, що свідчить про

наявність певних недоліків у системі управління безпекою.

Для наочності результати оцінювання економічної безпеки можна подати подамо у вигляді діаграми (рис. 2.2), де радіус-вектори характеризують рівні складової економічної безпеки.

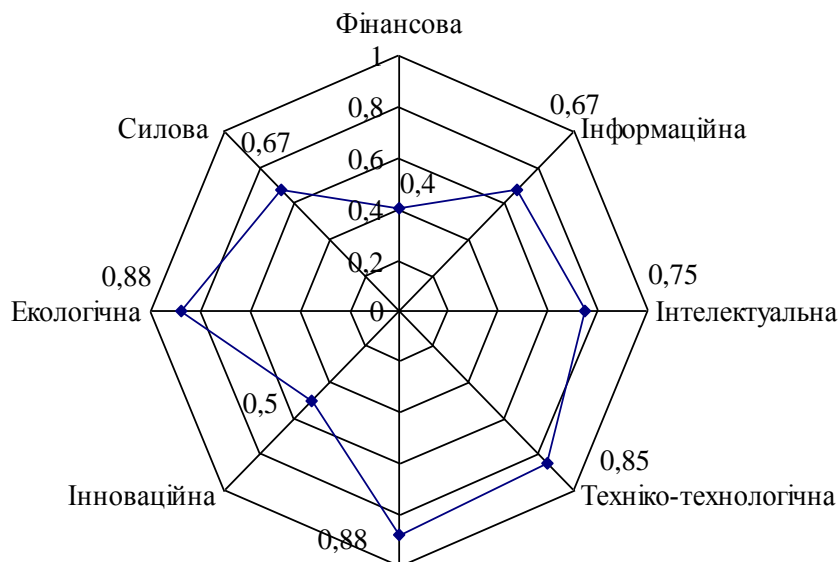


Рис. 2.2. Схема областей економічної безпеки ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН»

ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН» має значний потенціал для покращення в різних сферах економічної безпеки, особливо в фінансовій та інноваційній складових. Системне вдосконалення кожної з складових безпеки дозволить досягти високих стандартів економічної безпеки та стабільності в майбутньому.

2.3. Обліково-аналітичного забезпечення управління кредиторською заборгованістю на підприємстві

Кредиторська заборгованість виникає, коли підприємство отримує товари, роботи чи послуги без негайної оплати, тобто на умовах відстрочення платежу або за іншими умовами кредитування. Факт виникнення кредиторської повинен бути відображений в первинних документах.

Первинний облік кредиторської заборгованості в ТОВ «ДЕЛЬМАР

ТАУН» передбачає процес фіксації і реєстрації всіх зобов'язань підприємства перед постачальниками, контрагентами, підрядниками та іншими організаціями, що виникають у зв'язку з господарськими операціями.

Основною метою первинного обліку є забезпечення точності і своєчасності визнання зобов'язань підприємства, а також їх обробки для подальшої фінансової звітності та аналізу.

Для кожної операції в «ДЕЛЬМАР ТАУН» з виникнення кредиторської заборгованості складаються первинні документи, такі як:

- Акти приймання-передачі товарів, робіт, послуг;
- Рахунки-фактури від постачальників;
- Договори (з умовами поставки і платежу);
- Платіжні вимоги або платіжні доручення (у разі часткових або повних оплат).

Кредиторська заборгованість в «ДЕЛЬМАР ТАУН» обліковується на рахунках класу 6 в Плані рахунків для бухгалтерського обліку (для України):

- Рахунок 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» – використовується для обліку заборгованості перед постачальниками за надані товари, роботи або послуги;
- Рахунок 64 «Розрахунки за податками й платежами» – для обліку заборгованості перед державою (податки, збори);
- Рахунок 66 «Розрахунки за виплатами працівникам» – для обліку заборгованості по заробітній платі;
- Рахунок 68 «Розрахунки за іншими операціями» – для обліку інших зобов'язань підприємства (наприклад, заборгованість за позиками).

Процес облікового забезпечення управління кредиторською заборгованістю в «ДЕЛЬМАР ТАУН» наведено в додатку 3.

Для оцінки важливості вдосконалення управління кредиторською заборгованістю «ДЕЛЬМАР ТАУН» доцільне визначення її впливу фінансове становище підприємства. Передбачається, що в цій роботі для підприємства є серйозні резерви на її поліпшення. Це і формує необхідність, цілі та завдання

кваліфікаційної роботи. Виходячи з цього, можна сформулювати завдання аналізу – виявлення впливу кредиторської заборгованості на фінансове становище підприємства, а також динаміки та структури кредиторської заборгованості за аналізований період. Вихідні дані для аналізу містяться у фінансовій звітності форма №1-м «Баланс» та форми № 2-м «Звіт про фінансові результати», а також оборотно-сальдових відомостей за аналізовані 2019-2023 роки.

Розглянемо кредиторську заборгованість у зобов'язаннях ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН», яка представлена в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Роль кредиторської заборгованості у зобов'язаннях ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН» станом на 31 грудня 2019-2023 років

Стаття балансу (код рядку балансу)	Значення на 31 грудня поточного року					2023 р. у % до 2019 р.
	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	
Пасиви - всього, тис. грн. (код 1900)	5641	8513	11185	13867	20649	366,04
У тому числі Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги (код 1615)						
Всього тис. грн.	136	-	6569	13138	19912	14609,10
Частка у %	2,41	-	58,73	94,74	96,43	94,02
Розрахунками з оплати праці						
Всього тис. грн.	3	4	-	4	4	155,56
Частка у %	0,05	0,05	-	0,03	0,02	- 0,02
Розрахунками зі страхування (код 1625)						
Всього тис. грн.	1	1	-	1	-	-
Частка у %	0,02	0,01	-	0,01	-	-
Інші поточні зобов'язання (код 1690)						
Всього тис. грн.	5543	7587	3793	-	-	-
Частка у %	98,26	89,12	33,91	-	-	-

Аналіз структури пасивів ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН» за 2019-2023 рр. свідчить про значне збільшення загальної суми пасивів у 2023 році їх обсяг становить 20649 тис. грн., що у 3,66 рази більше порівняно з 2019 роком. Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги значно зросла, досягнувши 19912 тис. грн. у 2023 році (14609,10% до 2019 року). Її

частка в загальних пасивах збільшилася з 2,41% у 2019 році до 96,43% у 2023 році, що свідчить про домінуючу роль цього елемента в структурі пасивів. Розрахунки з оплати праці залишаються незначними, коливаючись у межах 3-4 тис. грн. протягом аналізованого періоду. Їх частка поступово зменшується з 0,05% у 2019 році до 0,02% у 2023 році. Розрахунки зі страхування відсутні з 2023 року, хоча раніше становили незначну частку пасивів до 0,02%. Інші поточні зобов'язання суттєво скоротилися, якщо у 2019 році вони становили 5543 тис. грн. (98,26% пасивів) то у 2022-2023 рр. взагалі відсутні.

Структура пасивів ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН» зазнала істотних змін. У 2023 році основну частину складає поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги, що свідчить про збільшення залежності підприємства від зовнішніх кредиторів. Це може бути як наслідком активізації операційної діяльності, так і потенційним фінансовим ризиком через високий рівень зобов'язань.

Другим дуже важливим аспектом аналізу кредиторської заборгованості для забезпечення фінансово-економічної безпеки є вивчення її ролі у фінансовій стійкості підприємства. Остання, згідно з методикою Цал-Цалка Ю.С. [55], визначається за співвідношенням суми джерел коштів на формування запасів і витрат, з одного боку та вартістю самих запасів та витрат. Трьом варіантам наявності джерел коштів на формування запасів і витрат відповідають рівня забезпеченості ними запасів і витрат. В результаті розрахунків, з урахуванням даних таблиці 2.3 отримані такі дані.

1. Нестача (надлишок) власного оборотного капіталу формування запасів та витрат (–) визначається за формулою (2.1):

$$\Delta E_c = E_c - Z \leq 0, \quad (2.1)$$

де $E_c = I_c - F = \text{код } 1495 - \text{код } 1095$, (2.1)

де E_c – наявність власного оборотного капіталу;

I_c – джерела власні кошти (підсумок I розділу пасиву балансу «Капітал та резерви»);

F – основні засоби та інші необоротні активи (підсумок I розділу активу балансу);

Z – запаси та витрати (сума кодів 1100 та 1190 II розділу балансу).

Таблиця 2.3

Джерела формування запасів та витрат ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН»

станом на 31 грудня 2019-2023 рр., тис. грн.

Стаття балансу (код рядку балансу)	Станом на 31 грудня поточного року					Відхилення 2023 р. від 2019 р., +, -.
	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	
Активи - всього (код 1300)	5641	8513	11185	13867	20649	15008
Необоротні активи (код 1095)	0	6	4	2	1	-
Капітал та резерви (код 1495)	-41	921	823	725	733	774
Довгострокові зобов'язання (код 1610)	-	-	-	-	-	-
Короткострокові кредити та позики (код 1600)	-	-	-	-	-	-
Запаси (код 1100)	3352	1481	2049	2616	2526	-826
Запаси та витрати-всього, Z (код 1100 + код 1170)	3743	2392	2959	3527	6020	2277
Джерела засобів для формування запасів та витрат						
Власний оборотний капітал ($E_c = I_c - F$)	-41	915	819	723	732	774
Власні оборотні та довгострокові позикові кошти ($E_t = E_c + K_{dk}$)	-41	915	819	723	732	774
Загальна величина всіх джерел ($E^{\Sigma} = E_t + K_t$)	-41	915	819	723	732	774

Для аналізованого підприємства характерний недолік власного капіталу (-), так $\Delta E_c = E_c - Z < 0$; за даними на 31 грудня він склав:

2019 рік: $\Delta E_c = - 3784$ тис. грн.;

2020 рік: $\Delta E_c = - 1477$ тис. грн.;

2021 рік: $\Delta E_c = - 2140$ тис. грн.;

2022 рік: $\Delta E_c = -1893$ тис. грн.;

2023 рік: $\Delta E_c = -5288$ тис. грн.

2. Нестача (надлишок) власних оборотних та довгострокових позикових коштів на формування запасів і витрат, що визначається за формулою (2.2):

$$\Delta E_T = E_T - Z \leq 0, \quad (2.2)$$

$$\text{при цьому: } E_T = E_c + K_{дк} \quad (2.3)$$

де $K_{дк}$ - довгострокові позикові кошти (підсумок II розділу пасиву балансу «Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення» - код (код 1610)). Відповідно до розрахунків, для аналізованого підприємства характерний недолік власних оборотних та довгострокових позикових коштів (які взагалі відсутні) на ΔE_T формування запасів та витрат, так < 0 , за даними на 31 грудня він склав:

2019 рік: $\Delta E_T = -3784$ тис. грн.;

2020 рік: $\Delta E_T = -1477$ тис. грн.;

2021 рік: $\Delta E_T = -2140$ тис. грн.;

2022 рік: $\Delta E_T = -1893$ тис. грн.;

2023 рік: $\Delta E_T = -5288$ тис. грн.

Разом з тим загальна величина всіх джерел формування запасів та витрат (+) виявилася на 31 грудня 2023 року достатньою, оскільки виконується нерівність (формула 2.4):

$$\Delta E^\Sigma = E^\Sigma < -Z > 0, \quad (2.4)$$

$$E^\Sigma = (E_T + K_t) \quad (2.5)$$

де E^Σ – загальна сума основних джерел коштів на формування запасів та витрат;

K_t – короткострокові кредити та позикові кошти без прострочених позичок.

Динаміка ролі кредиторської заборгованості має складний характер. Разом з тим, незважаючи на втрату кредиторської заборгованості ролі джерела формування запасів і витрат, забезпеченість усіма джерелами

формування запасів і витрат може вважатися мало задовільним і фінансове становище ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН» є нестійким.

Другим моментом встановлення ролі кредиторської заборгованості в забезпеченні фінансово-економічної безпеки є визначення її ролі як джерела коштів на формування дебіторської заборгованості, що було встановлено за допомогою розрахунків у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН» станом на 31 грудня 2019-2023 рр., тис. грн.

Стаття балансу (код рядку балансу)	Значення на 31 грудня поточного року					Відхилення 2023 р. від 2019 р., +, -.
	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	
Кредиторська заборгованість (код 1695)	136	-	6569	13138	19912	19776
Дебіторська заборгованість (код 1125+1135+1155)	1892	5703	7993	10293	14566	12674
Дефіцит (профіцит) дебіторської заборгованості	1756	5703	1424	- 2845	- 5346	- 7102
Коефіцієнт співвідношення	13,91	-	1,22	0,78	0,73	- 13,18

Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН» показало, що у 2019 році спостерігався профіцит дебіторської заборгованості у розмірі 1756 тис. грн., що вказувало на перевищення дебіторської заборгованості над кредиторською. З 2021 року виникає дефіцит, який у 2023 році досяг - 7102 тис. грн., що є наслідком стрімкого збільшення кредиторської заборгованості порівняно з дебіторською.

У 2019 році Коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості був дуже високим 13,91, що свідчило про значну перевагу дебіторської заборгованості. У 2023 році коефіцієнт знизився до 0,73, тобто кредиторська заборгованість значно перевищує дебіторську. Це свідчить про

зростання фінансових ризиків і потенційні проблеми з розрахунками.

У період 2019–2023 рр. ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН» стало більш залежним від зовнішніх зобов'язань, що супроводжується значним дефіцитом дебіторської заборгованості. Це може створювати ризики для його платоспроможності та стабільності. Необхідно звернути увагу на заходи щодо оптимізації управління заборгованістю та покращення фінансової стійкості.

Коефіцієнт обертання кредиторської заборгованості – це фінансовий показник, який відображає швидкість погашення компанією своєї кредиторської заборгованості. Він допомагає оцінити ефективність управління зобов'язаннями та ступінь залежності компанії від кредиторів. В ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН» даний показник варіюється від 1,39 до 0,02 (рис. 2,3).

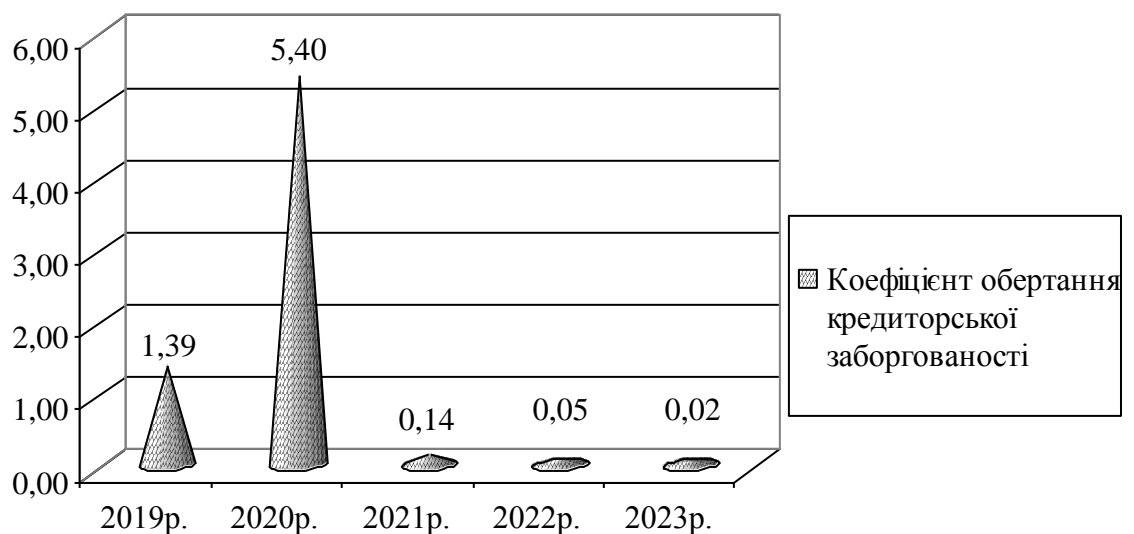


Рис. 2.3. Оборотність кредиторської заборгованості в ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН»

З рисунку видно, що коефіцієнт обертання кредиторської заборгованості в 2019 році становив 1,39, що вказує на досить повільне погашення заборгованості, але в межах прийнятеного. В 2020 році показник суттєво зріс до 5,40, що свідчить про значно швидше погашення боргів, це позитивний сигнал щодо фінансової дисципліни. У 2021–2023 роках

коефіцієнт різко впав в 2021 році до 0,14 в 2022 році до 0,05 в 2023 році до 0,02. Дана ситуація свідчить про надзвичайно низьку швидкість обертання кредиторської заборгованості, що може бути ознакою фінансових труднощів компанії або свідомого затягування виплат постачальникам.

Тривалість одного обороту кредиторської заборгованості – це показник, який відображає, скільки днів у середньому потрібно компанії для погашення своєї кредиторської заборгованості. Цей індикатор часто використовується для оцінки фінансової дисципліни та ефективності управління зобов'язаннями. В ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН» даний показник варіюється від 259 днів до 16258 днів (рис. 2,4).

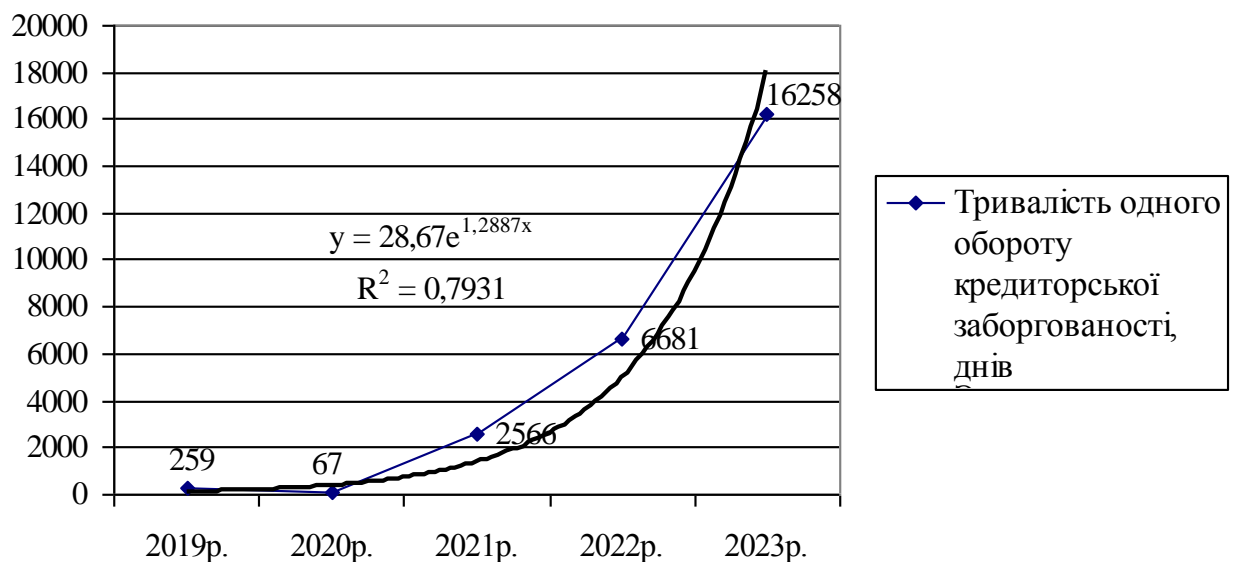


Рис. 2.4. Динаміка тривалості оборотності кредиторської заборгованості в ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН»

На основі рисунку можна зробити наступні висновки:

- 2019 рік – тривалість одного обороту становила 259 днів. Це вказує на досить тривалий час для погашення кредиторської заборгованості, але в межах допустимих показників.
- 2020 рік – показник значно знизився до 67 днів, що є позитивним результатом. Це свідчить про те, що компанія почала значно швидше розраховуватися зі своїми постачальниками.

– 2021 рік – тривалість різко зростає до 2566 днів, що свідчить про суттєве уповільнення погашення боргів. Такий показник може вказувати на фінансові труднощі або зміну стратегії управління боргами.

– 2022 рік – тривалість ще більше збільшилася до 6681 дня. Це є критичним показником, який свідчить про майже повну зупинку виплат постачальникам.

– 2023 рік – тривалість досягла 16258 днів, що фактично означає, що компанія майже не погашає кредиторську заборгованість.

Ситуація яка склалася може бути сигналом проблем із ліквідністю, збоїв у фінансових потоках або свідомої затримки платежів для використання кредиторської заборгованості як «безкоштовного» джерела фінансування. Необхідно ретельно проаналізувати причини такого стану, щоб оцінити фінансову стійкість підприємства.

Висновки до другого розділу.

1. Значення інтегрованого показника фінансового стану ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН» коливалося, досягнувши 5,11 у 2023 році порівняно з 7,13 у 2020 році. Рейтинг фінансового стану підприємства визначено як «Б» у 2023 році, що є середнім рівнем. Фінансовий стан підприємства у 2023 році характеризується позитивними та негативними змінами. Покращилися окремі показники ліквідності, рентабельності продажу та оборотності виробничих фондів. Однак спостерігається значне погіршення показників оборотності активів, дебіторської заборгованості та високий рівень зносу основних засобів.

2. ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН» має значний потенціал для покращення в різних сферах економічної безпеки, особливо в фінансовій та інноваційній складових. Системне вдосконалення кожної з складових безпеки дозволить досягти високих стандартів економічної безпеки та стабільності в майбутньому.

3. Первинний облік кредиторської заборгованості в ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН» передбачає процес фіксації і реєстрації всіх зобов'язань підприємства перед постачальниками, контрагентами, підрядниками та іншими організаціями, що виникають у зв'язку з господарськими операціями.

4. Аналіз структури пасивів ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН» за 2019-2023 рр. свідчить про значне збільшення загальної суми пасивів у 2023 році їх обсяг становить 20649 тис. грн., що у 3,66 рази більше порівняно з 2019 роком. Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги значно зросла, досягнувши 19912 тис. грн. у 2023 році (14609,10% до 2019 року). Її частка в загальних пасивах збільшилася з 2,41% у 2019 році до 96,43% у 2023 році, що свідчить про домінуючу роль цього елемента в структурі пасивів.

5. Динаміка ролі кредиторської заборгованості має складний характер. Разом з тим, незважаючи на втрату кредиторської заборгованості ролі джерела формування запасів і витрат, забезпеченість усіма джерелами формування запасів і витрат може вважатися мало задовільним і фінансове становище ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН» є нестійким.

6. Коефіцієнт обертання кредиторської заборгованості в 2019 році становив 1,39, що вказує на досить повільне погашення заборгованості, але в межах прийнятеного. В 2020 році показник суттєво зріс до 5,40, що свідчить про значно швидше погашення боргів, це позитивний сигнал щодо фінансової дисципліни. У 2021–2023 роках коефіцієнт різко впав в 2021 році до 0,14 в 2022 році до 0,05 в 2023 році до 0,02.

7. Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН» показало, що у 2019 році спостерігався профіцит дебіторської заборгованості у розмірі 1756 тис. грн., що вказувало на перевищення дебіторської заборгованості над кредиторською. З 2021 року виникає дефіцит, який у 2023 році досяг - 7102 тис. грн., що є наслідком стрімкого збільшення кредиторської заборгованості порівняно з дебіторською.

РОЗДІЛ 3. ОПТИМІЗАЦІЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ В КОНТЕКСТІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Напрямки розвитку обліково-аналітичного управління кредиторською заборгованістю у метю забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства

Господарська діяльність ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН» постійно супроводжує кредиторською заборгованістю. Оскільки всі процеси, чи то укладання торгових угод чи сплата податків на користь держави, впливають на появу кредиторської заборгованості, то й керування їх розміром, співвідношенням та строками погашення є однією з найважливіших завдань управління.

ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН» стикається з тим, що він не може обійтися без тієї чи іншої кредиторської заборгованості. При цьому позикові кошти не повинні заморожуватись на тривалий проміжок часу, а також повинні вчасно повертатися. Саме тому настільки важливо володіти інформацією про склад, терміни давності, частоту та причини появи кредиторської заборгованості на підприємстві.

Вибір правильної системи управління процесом розрахунків кредиторами, своєчасність та достовірність відображення даних щодо кредиторської заборгованості – залишається актуальною проблемою для забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства. Вирішення цієї проблем якісно позначиться на якості розрахунків та призведуть до успішної ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН».

У таблиці 3.1 подано різні методи управління кредиторською заборгованістю, та описані їх переваги та недоліки.

Результат реалізації багатьох згаданих у таблиці 3.1 методів залежить від кваліфікації та зацікавленості співробітників. Ефективне управління має

на увазі системний підхід (застосування комплексу методів), спрямованих на рішення поставлених задач.

Таблиця 3.1

Переваги та недоліки методів управління кредиторською заборгованістю

Методи управління	Переваги	Недоліки
Система штрафів та знижок	Скорочення витрат за контролю, оплати та стягнення заборгованостей	Штрафні санкції збільшують податкову навантаження на організацію
Введення кредитної політики	Оптимізація продажів, прискорення розрахунку за заборгованостям	Невірні розрахунки та управлінські рішення приведуть до протилежному результату
Факторинг Форфейтинг	Прискорення та гарантія розрахунку заборгованостей	У зв'язку з високою вартістю, дані методи рідко є рентабельними і не завжди доцільні
Моніторинг кредиторський заборгованості	Своєчасне визначення строків сплати заборгованості	Необхідність збільшення штату співробітників

На підставі проведеного аналізу методів управління, сформовано загальну схему системи управління кредиторською заборгованістю ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН» для забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства (рис. 3.1).



Рис. 3.1. Система управління кредиторською заборгованістю ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН» для забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства

Одним із ефективних способів зниження кредиторської заборгованості є відстеження строків оплати рахунків. При повторному простроченні оплати платежу товар може бути не відвантажено. Це впливає і на ділову репутацію підприємства у загалом.

Також важливим заходом на шляху до скорочення витрат ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН» є чітке визначення структури оплати товарів та послуг. Воно включає:

1. Формування бюджету кредиторську заборгованість;
2. Ретельну оцінку фінансових можливостей та можливих ризиків у відносинах із кредиторами.

Реструктуризація несе в собі позитивні аспекти, такі як зупинка нарахування пені, розморожування рахунків платників податків, зняття арештів з майна підприємства. Сукупність даних заходів позитивно впливає на ефективність фінансової політики підприємства в цілому.

Таким чином, викладена вище інформація дозволяє зробити висновок про те, що ефективне управління кредиторською заборгованістю повинне включати в себе етапи планування, нормування, контролю та аналізу регулювання економічних процесів в ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН». Створення системи обліково-аналітичного управління кредиторською заборгованістю дозволить забезпечити ефективне управління нею ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН» та підвищить його шанси на виживання в умовах кризи національної економіки.

3.2. Прогнозування та оптимізація рівня кредиторської заборгованості для забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства

Необхідність фінансового планування діяльності ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН» у сучасних умовах незаперечна. Найбільша увага приділяється короткостроковому фінансовому плануванню, оскільки проведення даної процедури на довгострокову перспективу досить проблематичне і, в

ринкових умовах, що постійно змінюються, часом недоцільно.

Наявність кредиторської заборгованості ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН» є негативним явищем для підприємства оскільки передбачає наявність зобов'язання перед іншими суб'єктами господарювання, установами чи фізичними особами, що виникли внаслідок отримання товарів, робіт чи послуг у борг, невиклати за укладеними договорами або через інші боргові зобов'язання. Розрахуємо оптимальний кредиторської заборгованості рівень протягом досліджуваного періоду та її потенційні можливості зростання.. Використаємо метод екстраполяції, що дозволяє розрахувати прогностні показники рівня для оцінювання прогнозу зростання рівня кредиторської заборгованості (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Рівень кредиторської заборгованості підприємства ТОВ
«ДЕЛЬМАР ТАУН» протягом 2019-20203 рр.

Порядковий номер року (t)	Розмір дебіторської Заборгованості, тис. грн. (y)	Ланцюговий абсолютний приріст, тис. грн. (Δy)
2019	136,00	
2020	0	-136,00
2021	6569,00	6569,00
2022	13138,00	6569,00
2023	19912,00	6774,00
Всього	19776,00	19776,00

Визначимо середнє зменшення рівня дебіторської заборгованості підприємства ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН»:

$$\Delta y = 19776 : 4 = 4944,00 \text{ тис. грн.}$$

Отже, кожного року рівень кредиторської заборгованості збільшуватиметься на 4944 тис. грн., що обумовить зниження показника у перспективному періоді:

$$\Delta y_5 = 19912,00 + 4944,00 = 24856,00 \text{ тис. грн.}$$

$$\Delta y_6 = 19912,00 + 4944,00 + 4944,00 = 29800,00 \text{ тис. грн.}$$

$$\Delta y_7 = 19912,00 + 4944,00 + 4944,00 + 4944,00 = 34744,00 \text{ тис. грн.}$$

Графік динаміки рівня кредиторської заборгованості представимо на рисунку 3.2.

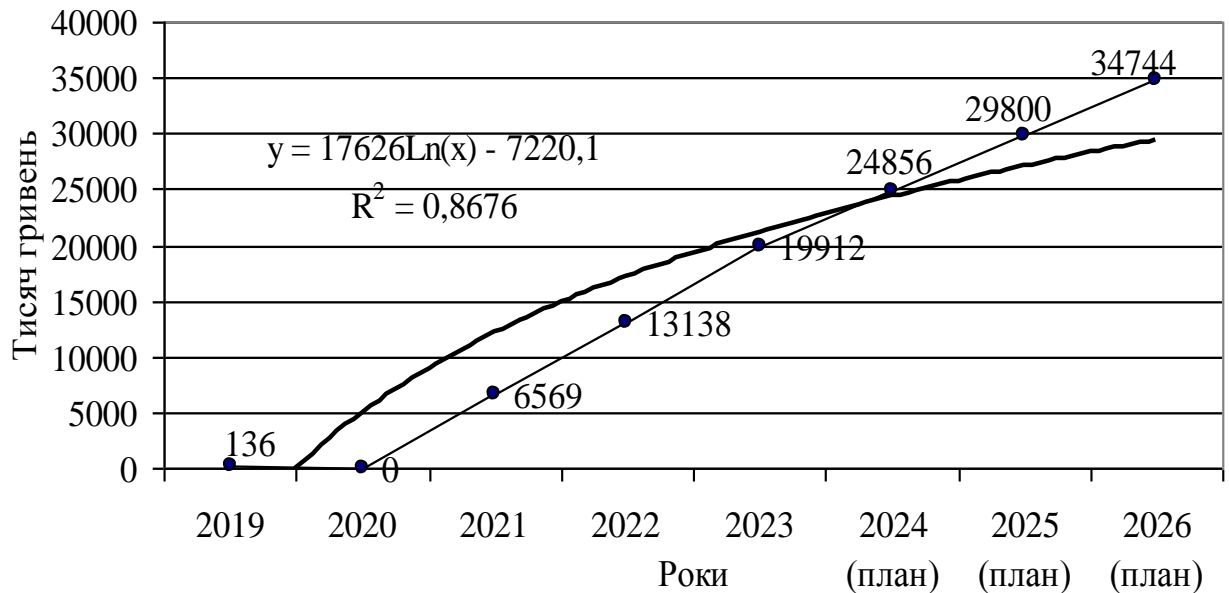


Рис. 3.2. Динаміка зміни розміру кредиторської заборгованості ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН»

На рисунку 3.2. представлено динаміку та прогноз зростання кредиторської заборгованості у період з 2019 до 2026 року. Використано логарифмічну модель регресії для аналізу тренду та прогнозування, яка описується рівнянням $y = 17626\ln(x) - 7220,1$. Коефіцієнт детермінації $R^2 = 0,8676$ вказує, що модель пояснює близько 86,76% змін залежної змінної, що свідчить про її достатньо високу точність.

Виходячи з наведеного графіка, спостерігається стабільна тенденція до зростання показника з року в рік. Це свідчить про те, що компанія або система накопичує все більші обсяги зобов'язань (якщо йдеться про кредиторську заборгованість) або досягає збільшення відповідного економічного показника.

Логарифмічна модель добре описує динаміку, але для довгострокового прогнозування може виникнути потреба у використанні інших моделей,

оскільки такий характер росту не є сталим і може змінюватися.

Різке зростання показника до 2026 року може свідчити про необхідність впровадження заходів для його оптимізації або контролю (якщо йдеться про заборгованість). У протилежному випадку це може вказувати на позитивний розвиток.

3.3. Оптимізація управління кредиторської заборгованістю на підприємстві

Управління кредиторської заборгованості є важливим аспектом фінансово-економічної безпеки ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН». Відштовхуючись від того, що система управління кредиторською заборгованістю передбачає здійснення аналогії разом з правлінням дебіторської заборгованістю, відокремимо основні вимоги будови системи управління для ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН».

1. Наявність у юристів, бухгалтерів, внутрішніх аудиторів та фінансових менеджерів, спеціальної професійної підготовки та навичок у галузі податків, економіки та управління фінансами, які займаються обслуговуванням системи управління кредиторською заборгованістю,.

2. Запровадження такої форми контракту з споживачами послуг (замовниками, покупцями) у якій передбачені суттєві умови, що визначають його виконання, включаючи порядок взаєморозрахунків.

3. Аналіз кредитоспроможності партнера на підставі акумулювання та розгляду кредитної інформації з різних внутрішніх та зовнішніх джерел, а також свого досвіду спілкування разом із споживачами і даних кредитної інституту можливого партнера по бізнесу.

4. Своєчасна інвентаризація розрахунків та зобов'язань з подальшою вивіркою взаєморозрахунків з кредиторами.

Збільшення кредиторської заборгованості відображає підвищення безоплатних джерел відшкодування грошей, що використовуються. Значення

кредиторської заборгованості слід порівнювати разом із розміром дебіторської заборгованість, оскільки її збільшення та переважання кредиторської заборгованості означає залучення додаткових джерел фінансування. Необхідно виділити позитивні та негативні зрушення для правильного розуміння управління кредиторською заборгованістю у господарській діяльності ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН», пов'язані зі зміною кредиторської заборгованості.

Управління кредиторською заборгованістю в ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН» може бути скоєно за підтримкою двох ключових альтернатив: мінімізації кредиторської заборгованості та оптимізації кредиторської заборгованості.

Оптимізація – процес управління зобов'язаннями з метою забезпечення їх раціонального обсягу, структури та термінів погашення, що сприяє підвищенню фінансової стійкості та ефективності діяльності компанії.

Мінімізація – процес спрямований на зменшення їх обсягу, оптимізацію структури та забезпечення своєчасного погашення..

Проведений огляд сучасного управління кредиторською заборгованістю дозволив виявити ряд недоліків:

1) кредитна політика досліджується локально, лише на третій стадії (реалізація продукції) відтворювального процесу, що не відображає її впливу на першу (постачання) та другу (виробництво) стадії та ефективність всього процесу загалом;

2) не розкрито потокову природу процесів кредитної політики, що не дозволяє використовувати сучасні технології наскрізного управління поточковими процесами в рамках динамічної теорії фірми;

3) система показників ефективності управління кредиторською заборгованістю орієнтована лише на локальну оцінку ефективності збутової сфери підприємства;

4) відсутня механізм ефективної сек'юритизації дебіторської та кредиторської заборгованостей підприємства;

5) у політиці ціноутворення продукції промислового підприємства не

відображено витрати формування кредитного ресурсу.

Фундаментальною причиною вищезгаданих недоліків є відсутність оптимізації в частині управління кредиторською заборгованістю. Тому необхідно:

- розкрити організаційно-економічні особливості природи кредиторської заборгованості;
- виділити оптимальне управління кредиторською заборгованістю;
- визначити систему показників стану та оцінки ефективності кредиторської заборгованості;
- запропонувати методи підвищення ефективності управління кредиторською заборгованістю на основі її оптимізації (або мінімізації).

Представимо методику оптимізації кредиторської заборгованості в режимах відстрочення оплати та передоплати, що ґрунтуються на оптимізації концепції. Ключовим аспектом оптимізації та мінімізації управління кредиторською заборгованістю є управління матеріальними потоками, які виникають у ході закупівлі матеріалів або збуту продукції та супроводжуються фінансовими потоками.

Критерієм оптимізації кредитної політики підприємства є мінімальні інтегральні витрати, що включають витрати на узгодження фінансових та матеріальних потоків та втрати, що залежать від типу запізнення фінансового та матеріального потоку. Необхідно враховувати два принципово різні типи запізнення: запізнення вхідного фінансового потоку щодо вихідного матеріального (запізнення оплати), коли готова продукція реалізується з відстрочкою оплати; запізнення вихідного матеріального потоку щодо вхідного фінансового потоку (запізнення поставки), коли продукція реалізується за попередньою оплатою.

Таким чином, маємо таке оптимізаційне завдання: знайти запізнення між вихідним матеріальним та вхідним фінансовим потоком, що забезпечує оптимум цільової функції – критерій ефективності кредитної політики ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН» у її концепції оптимізація (рис. 3.3).

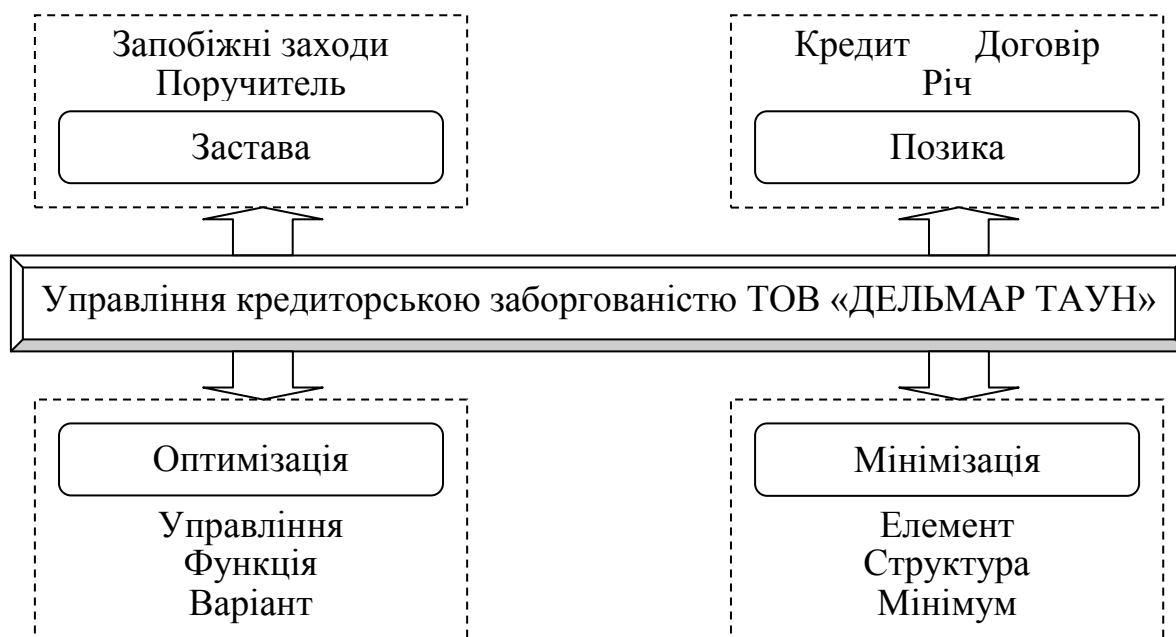


Рис. 3.3. Механізм управління кредиторською заборгованістю в ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН»

Запропонований механізм кредитної політики дозволяє визначити:

- по-перше, оптимальні параметри кредитної політики у режимі запізнення фінансового потоку (відстрочення платежу за поставлену продукцію) – дебіторську заборгованість, витрати, втрати, ціну, рентабельність, попит у режимі випередження фінансового потоку (передплата за поставлену продукцію) та кредиторську заборгованість, витрати, втрати, ціну, рентабельність, попит;
- по-друге, оптимальні параметри взаємовідносин з кожним покупцем, групою покупців та загалом за всіма контрагентами.

Вищевикладене визначає основні напрями оптимізації ефективності управління кредиторською заборгованістю на промислових підприємствах.

Перше. Введення у систему управління в ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН» служби контролінгу. Процес контролінгу можна як наступної схеми, яка наведена на рисунку 3.4.

Процес контролінгу складається з протидіючих факторів, доведення їх до менеджменту, щоб змусити його діяти з урахуванням цих чинників. Даний процес являє собою синтез контролю та планування. Він діє при формуванні

та координації планів, при їх організаційному втіленні, координує та концентрує інформаційні потоки та служить основою для пропозицій про подальші цілі ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН».

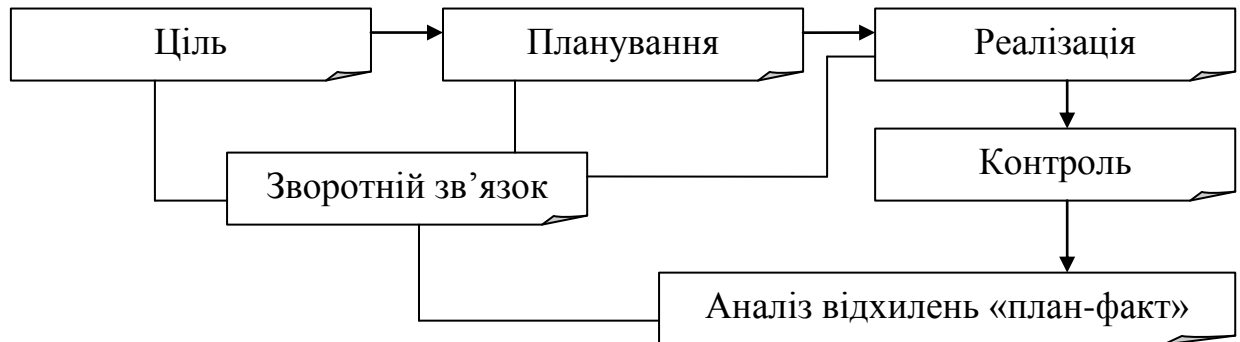


Рис. 3.4. Процес контролінгу

При цьому використовуються, наприклад, внутрішній бухгалтерський облік, статистичні показники, розрахунки економічної ефективності, звітні дані ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН» та порівняння планових даних із фактичними. Контролінг пов'язаний не тільки з минулим, але багато в чому орієнтований на майбутнє, оскільки аналіз відхилень часто запізнюється як спонукання; при відповідних значеннях «план факт» може знадобитися нове бачення плану, наприклад, на основі факторів зовнішнього економічного середовища.

Підсумовуючи вищесказане, слід зазначити, що контролінг має поряд з функцією зворотного зв'язку функцію забезпечення просування вперед. Даний напрямок, на нашу думку, зможе суттєво оптимізувати процес управління кредиторською заборгованістю, оскільки орієнтований зрештою на забезпечення фінансово-економічної безпеки.

Друге. Мотивація персоналу через преміювання. Для цього необхідно розробити положення про преміювання працівників за покращення умов договорів постачання послуг, зокрема за збільшення відстрочок платежу та отримання знижок у ціні. Керівники проектів повинні мотивуватися залежно від того, чи отримано економію щодо проекту та чи дотримано термінів його реалізації. У цьому випадку персонал всієї компанії буде зацікавлений у дотриманні термінів зобов'язань різного рівня.

Третє – спеціалізація. Вузька спеціалізація підприємства є основою для заняття ним лідируючих позицій на ринку. Зменшуються витрати, підвищується продуктивність праці, що зрештою зумовлює оптимізацію кредиторської заборгованості ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН».

Висновки до третього розділу

1. Вибір правильної системи управління процесом розрахунків кредиторами, своєчасність та достовірність відображення даних щодо кредиторської заборгованості – залишається актуальною проблемою для забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства. Вирішення цієї проблем якісно позначиться на якості розрахунків та призведуть до успішної ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН».

2. Результат реалізації багатьох згаданих методів залежить від кваліфікації та зацікавленості співробітників. Ефективне управління має на увазі системний підхід (застосування комплексу методів), спрямованих на рішення поставлених задач.

3. На підставі проведеного аналізу методів управління, сформовано загальну схему системи управління кредиторською заборгованістю ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН» для забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства.

4. Важливим заходом на шляху до скорочення витрат ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН» є чітке визначення структури оплати товарів та послуг. Воно включає: формування бюджету кредиторську заборгованість; ретельну оцінку фінансових можливостей та можливих ризиків у відносинах із кредиторами.

5. Управління кредиторською заборгованістю повинне включати в себе етапи планування, нормування, контролю та аналізу регулювання економічних процесів в ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН». Створення системи обліково-аналітичного управління кредиторською заборгованістю дозволить

забезпечити ефективне управління нею ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН» та підвищить його шанси на виживання в умовах кризи національної економіки.

6. Наявність кредиторської заборгованості ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН» є негативним явищем для підприємства оскільки передбачає наявність зобов'язання перед іншими суб'єктами господарювання, установами чи фізичними особами, що виникли внаслідок отримання товарів, робіт чи послуг у борг, невиконання за укладеними договорами або через інші боргові зобов'язання. Розрахуємо оптимальний кредиторської заборгованості рівень протягом досліджуваного періоду та її потенційні можливості зростання. Використаємо метод екстраполяції, що дозволяє розрахувати прогностичні показники рівня для оцінювання прогнозу зростання рівня кредиторської заборгованості

7. Проаналізовано динаміку та прогноз зростання кредиторської заборгованості у період з 2019 до 2026 року. Використано логарифмічну модель регресії для аналізу тренду та прогнозування, яка описується рівнянням $y = 17626 \ln(x) - 7220,1$. Коефіцієнт детермінації $R^2 = 0,8676$ вказує, що модель пояснює близько 86,76% змін залежної змінної, що свідчить про її достатньо високу точність.

8. Управління кредиторською заборгованістю в ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН» може бути проведене за допомогою двох основних варіантів: оптимізації кредиторської заборгованості та мінімізації кредиторської заборгованості.

9. Введення у систему управління в ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН» служби контролінгу. Процес контролінгу складається з протидіючих факторів, доведення їх до менеджменту, щоб змусити його діяти з урахуванням цих чинників. Даний процес являє собою синтез контролю та планування. Він діє при формуванні та координації планів, при їх організаційному втіленні, координує та концентрує інформаційні потоки та служить основою для пропозицій про подальші цілі ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН».

ВИСНОВКИ

В результаті дослідження обґрунтовано такі висновки та розроблено пропозиції щодо удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління кредиторською заборгованістю в контексті фінансово-економічної безпеки підприємства:

1. Кредиторська заборгованість – це поточна заборгованість підприємства, що є результатом минулих подій, пов'язаних із розбіжністю часу придбання та оплати ресурсів;

2. Кредиторська заборгованість може бути класифікована за трьома ознаками: економічного змісту зобов'язань, тривалості (терміну надання) та можливості виконання зобов'язань. За змістом зобов'язань кредиторська заборгованість може бути пов'язана з придбанням товарів, сировини чи послуг та не пов'язана з ним (заборгованість перед бюджетом, внутрішні заборгованості, інші заборгованість).

3. Значення інтегрованого показника фінансового стану ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН» коливалося, досягнувши 5,11 у 2023 році порівняно з 7,13 у 2020 році. Рейтинг фінансового стану підприємства визначено як «Б» у 2023 році, що є середнім рівнем. Фінансовий стан підприємства у 2023 році характеризується позитивними та негативними змінами.

4. Первинний облік кредиторської заборгованості в ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН» передбачає процес фіксації і реєстрації всіх зобов'язань підприємства перед постачальниками, контрагентами, підрядниками та іншими організаціями, що виникають у зв'язку з господарськими операціями.

5. Аналіз структури пасивів ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН» за 2019-2023 рр. свідчить про значне збільшення загальної суми пасивів у 2023 році їх обсяг становить 20649 тис. грн., що у 3,66 рази більше порівняно з 2019 роком. Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги значно зросла, досягнувши 19912 тис. грн. у 2023 році (14609,10% до 2019 року). Її частка в загальних пасивах збільшилася з 2,41% у 2019 році до

96,43% у 2023 році, що свідчить про домінуючу роль цього елемента в структурі пасивів.

6. Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН» показало, що у 2019 році спостерігався профіцит дебіторської заборгованості у розмірі 1756 тис. грн., що вказувало на перевищення дебіторської заборгованості над кредиторською. З 2021 року виникає дефіцит, який у 2023 році досяг - 7102 тис. грн., що є наслідком стрімкого збільшення кредиторської заборгованості порівняно з дебіторською.

7. На підставі проведеного аналізу методів управління, сформовано загальну схему системи управління кредиторською заборгованістю ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН» для забезпечення фінансово-економічної безпеки.

8. Важливим заходом на шляху до скорочення витрат ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН» є чітке визначення структури оплати товарів та послуг. Воно включає: формування бюджету кредиторську заборгованість; ретельну оцінку фінансових можливостей та можливих ризиків у відносинах із кредиторами.

9. Проаналізовано динаміку та прогноз зростання кредиторської заборгованості у період з 2019 до 2026 року. Використано логарифмічну модель регресії для аналізу тренду та прогнозування, яка описується рівнянням $y = 17626 \ln(x) - 7220,1$. Коефіцієнт детермінації $R^2 = 0,8676$ вказує, що модель пояснює близько 86,76% змін залежної змінної, що свідчить про її достатньо високу точність.

10. Введення у систему управління в ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН» служби контролінгу. Процес контролінгу складається з протидіючих факторів, доведення їх до менеджменту, щоб змусити його діяти з урахуванням цих чинників. Він діє при формуванні та координації планів, при їх організаційному втіленні, координує та концентрує інформаційні потоки та служить основою для пропозицій про подальші цілі ТОВ «ДЕЛЬМАР ТАУН».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абалмасова Н.С. Удосконалення бухгалтерського обліку поточних зобов'язань в Україні на підставі міжнародного досвіду. URL: http://www.rusnauka.com/11_EISN_2010/Economics/64247.doc.htm
2. Білик М.Д. Управління дебіторською заборгованістю підприємств. *Фінанси України*. 2015. №12. С. 24 – 36.
3. Бланк І. А. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. К. : Ніка-Центр, 2004 64с.
4. Боярко І. М. Оптимізація дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства. *Економіка. Фінанси. Право*. 2018. № 9. С. 19-25.
5. Бровко Л.І., Карпова Д.Д. Методологічні аспекти управління кредитоспроможністю підприємств. *Ефективна економіка*, 2021. №11. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=9540>
6. Буркова Л. А. Проблемні аспекти обліку й оподаткування розрахунків з постачальниками та підрядниками. *Фінансовий простір*. 2020 №4 (40). С. 131-139.
7. Бутинець Ф.Ф., Горецька Л.Л. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах. Житомир: Рута, 2003. 544 с.
8. Візіренко С.В., Іваніцький К.В. Організація обліку розрахунків з контрагентами. *Інвестиції: практика та досвід*, 2020. №23. С. 58-63.
9. Власова І. О. Політика управління заборгованістю в системі фінансового менеджменту підприємств. *Схід: аналітично-інформаційний журнал. Серія «Економіка»*. 2018. № 5(112). С. 20-22.
10. Власюк Г.В. Проблеми класифікації та оцінки дебіторської заборгованості, шляхи їх вирішення. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2017. №6. С. 136-139.
11. Войнаренко М.П. Інформаційні системи і технології в управлінні організацією Навч. посіб., Вінниця: ПП Едельвейс і К, 2015. 496 с.

12. Гевлич І.Г., Бабій А.В. Економічний зміст заборгованості перед постачальниками та підрядниками в рамках прийняття управлінських рішень. *Економіка і організація управління*. 2019. № 3 (35) С. 30-38.
13. Голов С.Ф., Костюченко В.М. Бухгалтерський облік та фінансова звітність за міжнародними стандартами: навч. посібн. Київ: Лібра, 2004. 880 с.
14. Гончарук Р.П. Сутність та класифікація кредиторської заборгованості: колізії наукових підходів. *Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки*. 2015. № 1(59). Ч. 1. С. 48-51.
15. Горячева К.С. Фінансова безпека підприємства. Сутність та місце в системі економічної безпеки. *Економіст*. 2013. №8. С. 65-67.
16. Губарик О., Геркіял Н. Проблемні аспекти обліково-аналітичного забезпечення управління кредиторською заборгованістю в контексті фінансово-економічної безпеки підприємства. *Економіка та суспільство*. 2023. № 54. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view>.
17. Дяченко О.П., Михайлова І.Д. Прикладні аспекти обліку та внутрішнього контролю розрахунків з постачальниками і підрядниками. *Аграрний вісник Причорномор'я*. 2018. Випуск 89. С. 37-46.
18. Економічна безпека підприємництва в Україні : монографія/ Ситник Г.В., Блакита Г.В., Гуляєва Н.М. та інш. Київ: Київськ. націонал.торго.-економ. ун-тет. 2020. 284 с.
19. Єрмілов Р. В. Кредиторська заборгованість в системі фінансово-економічної безпеки підприємства. *Обліково-фінансове, інформаційне та мовно-комунікаційне забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи*: збірник тез II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції 30-31 жовтня 2024 р. Дніпро: ДДАЕУ, 2024. С. 158-159.
20. Єрмілов Р., Васільєва Л. Фактори впливу на процес управління економічною безпекою підприємства. *Молодь, наука, бізнес: традиційні й*

нові аспекти досліджень: тези доповідей науково-практичної конференції 26.03-29.03.2024 р.: Дніпро: ДДАЕУ. Факультет обліку і фінансів, 2024. С. 70-71.

21. Живко З.Б., Черевко О.В., Зачосова Н.В., Живко М.О., Баворовська О.В., Занора В.О. Організація та управління системою економічної безпеки підприємства: навчально-методичний посібник/ За ред. Живко З.Б. Черкаси: видавець Чабаненко Ю.А. 2019. 120 с.

22. Жихор О.Б., Гороховатський О., Олейнікова А.Ю. Обчислення інтегрального показника фінансової безпеки підприємства. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2018. Вип. 2. С. 66-171.

23. Жовницька Н. Інвентаризація дебіторської та кредиторської заборгованості. *Баланс-Бюджет*, 2018. №45. С. 17-19.

24. Закон України від 16.07.1999 року № 996-XV «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>.

25. Зеленко С.В. Обліково-аналітичне забезпечення управління кредиторською заборгованістю за товари, роботи та послуги. *Економічні науки*. 2014. № 11 (41). С.65-71.

26. Іванілов О.С Економіка підприємства: підручник. К.: Центр учбової літератури, 2009. 728 с.

27. Ключ Ю.І. Удосконалення внутрішнього контролю дебіторської та кредиторської заборгованості. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені В. Даля*. 2017. № 8 (162). С. 160-164.

28. Ковальчук І.В. Економіка підприємства. К.: Знання, 2008. 679 с.

29. Коновалова К. Т., Макарова А. С. Удосконалення обліку кредиторської заборгованості та методи управління нею. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 34. С. 181-184. URL: http://bses.in.ua/journals/2018/34_2018/40.pdf.

30. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств: Навч. посіб. 2-ге вид., стер. К.:Т-во «Знання», КОО, 2020. 378 с.

31. Костирко Л.А. Формування кредитної політики підприємств в ринкових умовах. *Економіка. Менеджмент. Підприємництво*. 2018. №23 (II). С. 35-43.
32. Костюнік О.В., Махницька О.В. Удосконалення обліку кредиторської заборгованості та методи управління нею. *Агросвіт*, 2015. №8. С. 62-63.
33. Крамаренко І.С., Козаченко Л.А. Методика оцінки кредитоспроможності позичальника: практичний аспект. *Економіка України*, 2018. №5. С.49-60.
34. Крупка Я.Д., Задорожний З.В., Гудзь Н.В. Бухгалтерський облік. Тернопіль: ТНЕУ, 2018. 460 с.
35. Кужелєв М.О. Ковальова К.В. Теоретичні аспекти управління кредитоспроможністю підприємства. *Економіка та держава*, 2019. №12. С. 55-60.
36. Ларіна Т.Ф., Фурса В.А. Зміцнення фінансово-економічної безпеки підприємства: проблеми та їх вирішення. *Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави*. Харків. 2019. С. 177-179. URL:https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/06_12_2019/pdf/5.
37. Любар О.О. Облікове забезпечення управління розрахунками з контрагентами за товарними операціями. *Агросвіт*, 2020. №1. С. 48-60.
38. Майборода О.Є., Косарева І.П., Корабейнікова І.О. Характеристика сутності та поняття дебіторської і кредиторської заборгованості. *Економіка і суспільство*. 2018. Випуск № 15. С. 396-402.
39. Матюха В.І., Мисака Г.В. Актуальні проблеми обліку розрахунків підприємства з постачальниками та підрядниками *Молодий вчений*. 2018. №1(2). С. 930-932.
40. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку (IASB) 37 «Забезпечення, непередбачені зобов'язання та непередбачені активи». URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_051.
41. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження плану

рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції про його застосування» від 30.11.1999 № 291, зі змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99#Text>.

42. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.01.2000 № 20. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00#Text>.

43. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку №1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 року №73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>.

44. Носач Л.Л. Прогнозування дебіторської та кредиторської заборгованостей у системі фінансових звітів підприємств. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2014. № 1(2). С. 150-157.

45. Податковий кодекс України від 02.12.2010. № 2775-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

46. Подмешальська Ю.В., Корнієнко Д.В. Облік розрахунків з постачальниками за видами економічної діяльності. *Агросвіт*, 2021. №24. С. 58-64.

47. Скляр Є.В. Взаємозв'язок дебіторської та кредиторської заборгованості в контексті фінансової безпеки підприємств харчової промисловості. *Держава та регіони*, 2019. №2(107). С. 126-132.

48. Спіцина Н.В., Кравцова С.В. Зобов'язання: сутність, класифікація, облік. *Держава та регіони*, 2020. №2(113). С. 228-233.

49. Ступницька Т.М., Маркова Т.Д., Бамбуляк І.М., Кулік Н.М. Кредиторська заборгованість підприємства: оцінка та механізми управління. *Економіка харчової промисловості*. 2018. Том 10. Випуск 4. С. 66-78

50. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: підручник. Київ: Алерта, 2013. 982 с.

51. Ткаченко О.С., Єрмілов Р.В., Чернуха О.В. Фінансово-

економічна безпека як складова системи управління підприємством. *Сталий розвиток економіки*. 2024. № 4(51). URL: <https://economdevelopment.in.ua/index.php/journal/issue/view/32>.

52. Томчук О.Ф. Аналітичне забезпечення управління кредиторською заборгованістю підприємства. *Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького*. 2016, № 2 (69), С. 160-164.

53. Фатенок-Ткачук А.О. Обліково-аналітичне забезпечення бізнес-процесів підприємства : монографія. Луцьк : ВежаДрук, 2018. 200 с.

54. Халатур С.М., Трегуб О.М. Проблемні аспекти управління кредитоспроможністю підприємств та перспективи їх розв'язання. *Інвестиції: практика та досвід*, 2020. №21-22. С. 37-42.

55. Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз. К.: Центр учбової літератури, 2008. 566 с.

56. Черевко О.В. Принципи управління фінансовою безпекою підприємства. *Ефективна економіка*. 2014. № 4. URL:<http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3303>.

57. Чорненька О. Б. Напрями вдосконалення обліку дебіторської та кредиторської заборгованості на підприємствах. *Наукові записки «Економічні науки»*. 2016. № 2 (53). С. 259-269.

58. Чорненька О.Б. Аналіз наукових підходів щодо сутності кредиторської заборгованості та її класифікації. *Наукові записки*. 2017. № 2. С. 207-214.

59. Яременко Л.М., Макаруч І.М., Роженко А.П. Обліково-аналітичне забезпечення системи управління кредиторською заборгованістю в контексті фінансово-економічної безпеки підприємства. *Агросвіт*, 2024. №6. С. 113-119.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Оцінка майна та капіталу ТОВ ДЕЛЬМАР ТАУН» за 2019-2023 рр.,

тис. грн.

№ з/п	Види активів (майна) та пасивів (капіталу)	2019р.	2020р.	2021р.	2022р.	2023р.	Відношення у % 2023р. до 2019р.
	Майно - усього	5641	8513	11185	13867	20649	366,03
1	Необоротні активи	0	6	4	2	1	-
1.1	Основні засоби	0	6	4	2	1	-
2	Оборотні активи	5641	8507	11180	13865	20648	366,02
2.1	Запаси	3352	1481	2049	2616	2526	75,36
2.2	Поточна дебіторська заборгованість	1892	5703	7993	10293	14566	769,75
2.3	Гроші, їх еквіваленти та поточні фінансові інвестиції	7	412	228	45	63	963,08
2.4	Інші оборотні активи	0	0	0	0	0	-
2.5	Витрати майбутніх періодів	391	911	911	911	3494	894,19
	Капітал - усього	5641	8513	11185	13867	20649	366,03
4.	Власний капітал	-41	921	823	725	733	-1796,08
4.1	Зареєстрований (пайовий) капітал	500	500	500	500	500	100,00
5.	Зобов'язання і забезпечення	5682	7592	10362	13143	19916	350,51
5.1	Поточні зобов'язання	5682	7592	10362	13143	19916	350,51
5.2	Поточна кредиторська заборгованість	140	5	6569	13143	19916	14266,76

ДОДАТОК Б

Фінансові результати діяльності ТОВ ДЕЛЬМАР ТАУН», тис. грн.

№ з/п	Показник	2019р.	2020р.	2021р.	2022р.	2023р.	Відношення у % 2023р. до 2019р.
1	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	124	4667	556	334	93	75,00
	Операційні витрати, у тому числі:						
	а) собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг);	0	3314	0	0	0	-
	б) адміністративні витрати;	0	0	0	0	0	-
	в) витрати на збут;	0	0	0	0	0	-
2	г) інші операційні витрати.	97	391	461	531	366	377,32
3	Валовий прибуток (збиток)	124	1353	556	334	93	75,00
4	Валовий прибуток (збиток) у % до чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	100,00	28,99	100,00	100,00	100,00	100,00
5	Прибуток (збиток) від операційної діяльності	27	962	383	-197	101	375,19
6	Фінансовий результат до оподаткування	27	962	383	-197	101	375,19
7	Чистий прибуток (збиток)	27	962	383	-197	101	375,19
8	Чистий прибуток (збиток) у % до чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	21,77	20,61	68,85	-58,92	108,92	87,15
9	Чистий прибуток (збиток) у % до валового прибутку (збитку)	21,77	71,10	68,85	-58,92	108,92	87,15

ДОДАТОК В

Оцінка фінансової стійкості ТОВ ДЕЛЬМАР ТАУН» за 2019-2023 рр.

№ з/п	Показник	Нормативне значення	2019р.	2020р.	2021р.	2022р.	2023р.	Відношення у % 2023р. до 2019р.
1. Показники структури капіталу								
1.1	Коефіцієнт автономії	>0,5	-0,007	0,108	0,074	0,052	0,035	-490,68
1.2	Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	<0,5	1,007	0,892	0,926	0,948	0,965	95,76
1.3	Коефіцієнт фінансування	>1	-0,007	0,121	0,079	0,055	0,037	-512,42
1.4	Коефіцієнт фінансового ризику	<1	-139,267	8,239	12,592	18,140	27,178	-19,52
1.5	Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	Зменшення	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	100,00
1.6	Коефіцієнт структури залученого капіталу	Збільшення	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	-
2. Показники стану оборотних активів								
2.1	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Збільшення	-41	915	819	722	732	-1793,87
2.2	Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів	>0,1	-0,007	0,108	0,073	0,052	0,035	-490,10
2.3	Коефіцієнт забезпеченості запасів	>0,5	-0,012	0,618	0,400	0,276	0,290	-2380,33
2.4	Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів	Збільшення	-0,159	0,444	0,276	0,062	0,085	-53,56
3. Показники стану основного капіталу								
3.1	Коефіцієнт реальної вартості майна	Збільшення	0,594	0,175	0,184	0,189	0,122	20,60
3.2	Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні	Збільшення	0,000	0,001	0,000	0,000	0,000	-
3.3	Коефіцієнт накопичення амортизації	Збільшення	-	0,205	0,459	0,709	0,886	-
3.4	Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів	Збільшення	-	1372,09	2630,67	6028,13	22942,44	-

ДОДАТОК Д

Оцінка ліквідності, платоспроможності та оборотності оборотних активів ТОВ ДЕЛЬМАР ТАУН», тис. грн.

№ з/п	Показник	2019р.	2020р.	2021р.	2022р.	2023р.	Відношення у % (відхилення,+;-) 2023р. до 2019р.
1. Оцінка ліквідності							
1.1	Високоліквідні активи (А1)	7	412	228	45	63	963,08
1.2	Середньоліквідні активи (А2)	1892	5703	7993	10293	14566	769,75
1.3	Низьколіквідні активи (А3)	3352	1481	2049	2616	2526	75,36
1.4	Найбільш строкові зобов'язання (П1)	140	5	6569	13143	19916	14266,76
1.5	Короткострокові зобов'язання (П2)	5543	7587	3793	0	0	-
1.6	Довгострокові зобов'язання (П3)	0	0	0	0	0	-
2. Оцінка платоспроможності							
2.1	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,00	0,05	0,02	0,00	0,00	-
2.2	Проміжний коефіцієнт покриття	0,33	0,81	0,79	0,79	0,73	219,80
2.3	Коефіцієнт покриття (загальної ліквідності)	0,99	1,12	1,08	1,05	1,04	104,42
2.4	Коефіцієнт загальної платоспроможності	0,99	1,12	1,08	1,06	1,04	104,43
3. Оцінка оборотності оборотних активів							
3.1	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	124	4667	556	334	93	75,00
3.2	Середньорічна вартість оборотних активів	2821	7074	9844	12523	17256	611,79
3.3	Коефіцієнт обертання оборотних активів	0,04	0,66	0,06	0,03	0,01	12,26
3.4	Коефіцієнт завантаження оборотних активів	22,75	1,52	17,72	37,47	185,55	815,72
3.5	Тривалість одного обороту оборотних активів, днів	8189	546	6378	13489	66799	816

ДОДАТОК Е

Оцінка ділової активності ТОВ ДЕЛЬМАР ТАУН» за 2019-2023 рр.

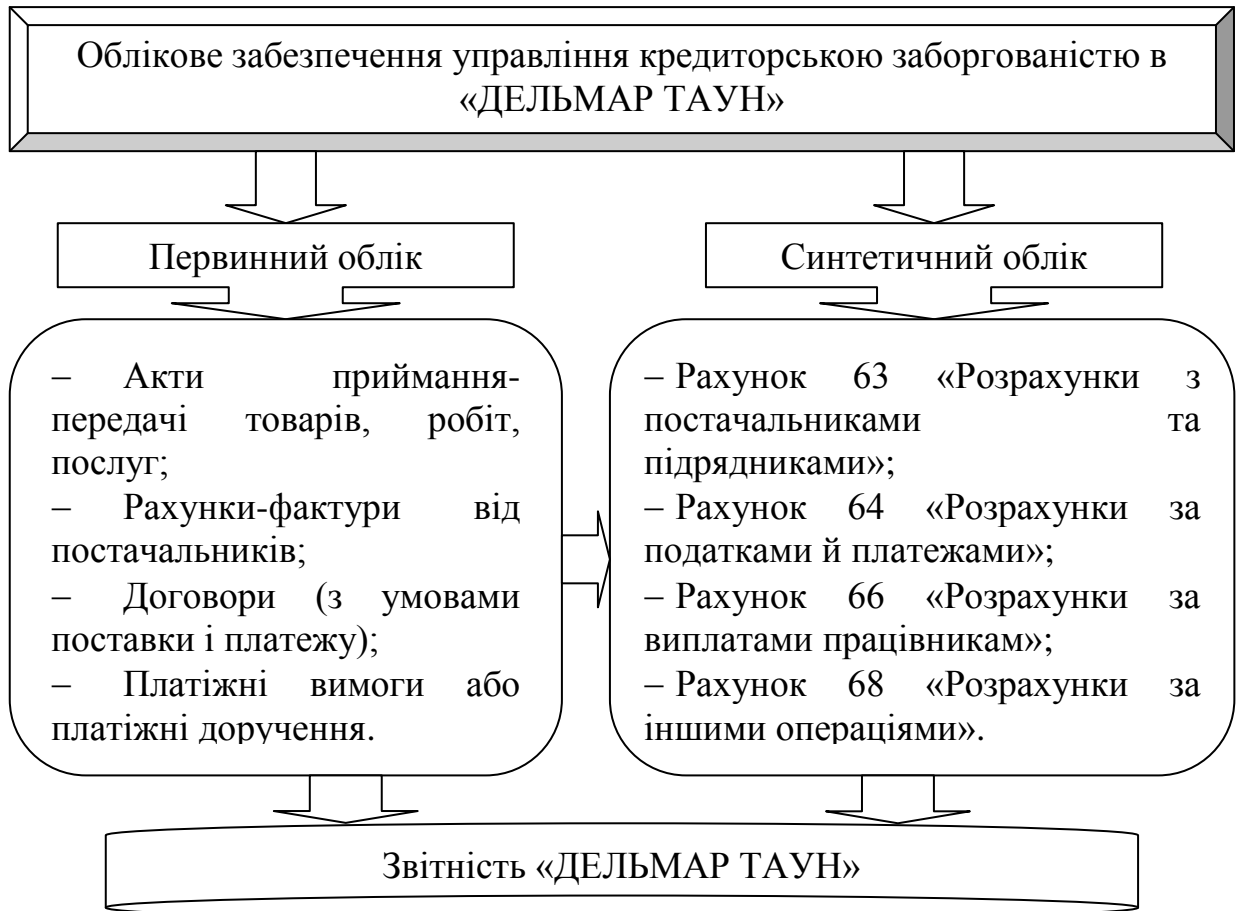
№ з/п	Показник	2019р.	2020р.	2021р.	2022р.	2023р.	Відношення у % (відхилення,+;-) 2023р. до 2019р.
Вихідна інформація, тис. грн.							
1	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	124,0	4666,7	555,7	334,2	93,0	75,00
2	Операційні витрати	97,0	391,0	461,1	531,1	366,0	377,32
3	Середньорічна вартість капіталу	3070,7	7077,3	9849,2	12526,1	17258,1	562,03
4	Середньорічна вартість необоротних активів	229,6	440,3	872,2	773,7	728,7	317,36
5	Середньорічна вартість оборотних активів	0,0	3,1	5,2	3,3	1,6	-
6	Середньорічна вартість оборотних виробничих фондів та готової продукції і товарів	1675,9	2416,5	1764,9	2332,3	2571,0	153,41
7	Середньорічна величина поточної дебіторської заборгованості	946,2	3797,8	6848,0	9143,0	12429,7	1313,71
8	Середньорічна вартість власного капіталу	229,6	440,3	872,2	773,7	728,7	317,36
9	Середньорічна величина кредиторської заборгованості	69,8	72,4	3287,0	9855,7	16529,5	23681,16
Показники ділової активності							
10	Загальний коефіцієнт обертання капіталу	0,04	0,66	0,06	0,03	0,01	13,34
11	Фондовіддача необоротних активів, грн	0,54	10,60	0,64	0,43	0,13	23,63
12	Коефіцієнт обертання оборотних активів		1505,39	106,35	102,05	58,13	-
13	Тривалість одного обороту оборотних активів, днів		0	3	4	6	-
14	Коефіцієнт обертання оборотних виробничих фондів та готової продукції і товарів	0,07	1,93	0,31	0,14	0,04	48,89
15	Тривалість одного обороту оборотних виробничих фондів, днів	4866	186	1143	2512	9952	204,55
16	Коефіцієнт обертання поточної дебіторської заборгованості	0,13	1,23	0,08	0,04	0,01	5,71
17	Тривалість одного обороту поточної дебіторської заборгованості, днів	2747	293	4437	9849	48115	1751,61
18	Коефіцієнт обертання власного капіталу	0,54	10,60	0,64	0,43	0,13	23,63
19	Тривалість одного обороту власного капіталу, днів	667	34	565	833	2821	423,14
20	Коефіцієнт обертання кредиторської заборгованості	1,39	5,40	0,14	0,05	0,02	1,59
21	Тривалість одного обороту кредиторської заборгованості, днів	259	67	2567	6681	16258	6276

ДОДАТОК Ж

Комплексна (рейтингова) оцінка фінансового стану ТОВ ДЕЛЬМАР ТАУН»

№ з/п	Показники	2019р.		2020р.		2021р.		2022р.		2023р.		Питома вага (Vi, %) в інтегровано-му показнику
		Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	
1	Показники ліквідності											
1.1	Коефіцієнт поточної ліквідності (загальний коефіцієнт покриття)	0,99	0	1,12	1	1,08	1	1,05	1	1,04	1	8
1.2	Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,33	0	0,81	10	0,79	9	0,79	9	0,73	9	8
2	Показники ділової активності											
2.1	Період оборотності дебіторської заборгованості, днів	2746,89	0	292,97	0	4436,69	0	9848,86	0	48114,7	0	9
2.2	Період оборотності оборотних виробничих фондів та готової продукції і товарів, днів	106,95	7	102,19	7	56,81	10	60,55	9	44,82	10	9
2.3	Період оборотності активів, днів	666,58	4	33,97	10	565,07	5	833,46	3	2820,58	0	9
3	Показники фінансової незалежності											
3.1	Коефіцієнт фінансової незалежності, % (коефіцієнт концентрації залученого капіталу)	100,72	0	89,18	4	92,64	2	94,78	2	96,45	2	9
3.2	Частка оборотних активів, сформованих за рахунок власних коштів, % (коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів)	-0,72	0	10,76	7	7,32	5	5,21	4	3,54	3	9
4	Показники рентабельності											
4.1	Рентабельність продажу, %	21,77	10	20,61	10	68,85	10	-58,92	0	108,92	10	9
4.2	Рентабельність активів, % (загальна рентабельність (збитковість) капіталу)	0,88	5	13,59	10	3,88	8	-1,57	0	0,59	5	9
4.3	Рентабельність капіталу, % (загальна рентабельність (збитковість) власного капіталу)	11,76	10	218,49	10	43,86	10	-25,45	0	13,90	10	9
5	Інші показники											
5.1	Знос основних засобів, % (коефіцієнт зносу основних засобів)	-	9	20,51	9	45,86	8	70,89	5	88,61	3	7
5.2	Частка простроченої кредиторської заборгованості, %	-	10	-	8	-	10	-	10	-	10	5
	Інтегрований показник фінансового стану	4,37		7,13		6,36		3,27		5,11		100
	Рейтинг фінансового стану	В		А		Б		В		Б		-

ДОДАТОК 3



Процес облікового забезпечення управління кредиторською заборгованістю в «ДЕЛЬМАР ТАУН»